Participatieverslag windpark Echteld Lienden

In dit verslag laten we als provincie Gelderland zien hoe het participatieproces is verlopen en wat het heeft opgeleverd voor het projectbesluit van windpark Echteld Lienden. Dit verslag bestaat uit 2 delen:

1. Fase 5: van ontwerpbesluit tot het definitief besluit. Het gaat om de periode juni 2024 tot en met augustus 2025. Dit is een aanvulling op het eerder gepubliceerde participatieverslag.
2. Fase 1 tot en met 4: van de start van het participatieproces tot en met begin juni 2024. Dit verslag zat bij de stukken van het ontwerp-projectbesluit.

provincie Gelderland

Aanvullend participatieverslag windpark Echteld Lienden

Fase 5: ontwerpbesluit tot definitief besluit, periode juni 2024 tot en met augustus 2025

Augustus 2025

provincie Gelderland

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 3
2 Reikwijdte en kaders voor participatie 4
2.1 Fases participatie 4
2.2 Onderwerpen participatie 4
2.3 Kaders, vastgesteld beleid en randvoorwaarden 5
3 Betrokken partijen en ingezette participatiemiddelen 5
4 Aanvullingen opbrengsten participatie fase 1 tot en met 4 6
5 Uitgevoerde participatie fase 5 7
6 Financiële participatie 10
7 Evaluatie 11
8 Vervolg 12

provincie Gelderland

1 Inleiding

In dit verslag laten we als provincie zien hoe het participatieproces is verlopen en wat het heeft opgeleverd voor het projectbesluit van windpark Echteld Lienden. Dit verslag gaat over fase 5: de periode van het ontwerpbesluit tot het definitieve besluit (juni 2024 tot en met augustus 2025). Het is een aanvulling op het eerder gepubliceerde participatieverslag, dat het proces tot en met begin juni 2024 beschreef. Dit eerdere verslag maakte deel uit van de ontwerpstukken van het projectbesluit en gaf al aan dat er later nog aanvullende (participatie)activiteiten zouden volgen. In dit aanvullende verslag beschrijven we hoe het participatieproces in fase 5 is verlopen, wat het heeft opgeleverd en evalueren we de participatie in deze periode.

Windpark Echteld Lienden

Vattenfall Duurzame Energie N.V. (hierna: Vattenfall) nam in 2021 het initiatief tot de ontwikkeling van een energiepark in de gemeente Buren en Neder-Betuwe, als onderdeel van de uitvoering van de RES 1.0 Fruitdelta Rivierenland. Een onderdeel van het energiepark is het plaatsen van 7 tot 11 windturbines langs de A15 (windpark Echteld Lienden).

Provincies zijn in Nederland op grond van de Elektriciteitswet bevoegd gezag voor windparken van meer dan 5 Megawatt. In de regel dragen wij dit bevoegd gezag over aan de gemeenten. Deze voeren dan de ruimtelijke procedure uit. De gemeente Buren heeft aangegeven de ruimtelijke procedure niet te willen begeleiden voor dit windpark. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) van provincie Gelderland besloot daarom in november 2022 te starten met de voorbereidingen van een projectbesluit voor windpark Echteld Lienden.

Van donderdag 27 april tot donderdag 8 juni 2023 lag het participatieplan voor de totstandkoming van dit projectbesluit ter inzage. Hierin staat wanneer en hoe inwoners, bedrijven, organisaties en andere overheden invloed kunnen uitoefenen op het projectbesluit. Iedereen kon hierop reageren met een zienswijze.

2 Reikwijdte en kaders voor participatie

Het bevoegd gezag, provincie Gelderland, motiveert in dit aanvullende participatieverslag hoe in fase 5 andere partijen bij het projectbesluit betrokken zijn en wat de resultaten daarvan zijn. Het gaat ook in op de aangedragen oplossingen en de uitgebrachte adviezen daarover.

2.1 Fases participatie

Het oorspronkelijke participatieverslag beschreef het verloop en de opbrengsten van het participatieproces rondom het projectbesluit voor windpark Echteld Lienden tot en met begin juni 2024. Dit verslag bevat de volgende onderdelen:

- Het participatiedoel en de verantwoordelijkheden
- De reikwijdte en de kaders
- Betrokken partijen en ingezette participatiemiddelen
- Uitgevoerde participatie per fase, inclusief opbrengsten
    - Fase 1: start ruimtelijke procedure (november 2022) tot start opstellen MER (juni 2023)
    - Fase 2: uitvoeren milieuonderzoeken en vaststelling voorkeursalternatief (juni 2023 tot januari 2024)
    - Fase 3: vaststelling voorkeursalternatief tot vergunningsaanvraag (januari tot maart 2024)
    - Fase 4: vergunningsaanvraag tot ontwerpbesluiten (april tot juli 2024)
- Evaluatie

Dit aanvullende verslag gaat over fase 5: van ontwerpbesluit tot definitief besluit (juni 2024 tot en met augustus 2025). In dit verslag beschrijven we ontwikkelingen rond de reikwijdte en kaders, de betrokken partijen en gebruikte participatiemiddelen in fase 5. Daarnaast geven we een update over de punten uit fase 1 tot en met 4 die in juni 2024 nog in bespreking of in onderzoek waren. Verder beschrijven we het verloop en de resultaten van het participatieproces in fase 5 en evalueren we de participatie.

2.2 Onderwerpen participatie

Participatie tijdens de procedure voor het projectbesluit is van toepassing op in ieder geval de volgende onderwerpen:

1. Kennisgeving voornemen en participatie met als bijlagen:
    a. Onderzoeksagenda voor het milieuonderzoek. Officieel heet dit document de Nota van Reikwijdte en Detailniveau (NRD);
    b. Participatieplan.
2. Ontwerp en randvoorwaarden van het windpark: inpassing van het windpark in het zoekgebied, binnen de al bestaande beperkingen en randvoorwaarden.
3. Milieuonderzoeken/ Milieueffectenrapportage (MER): het in beeld brengen van effecten op leefomgeving, natuur en andere omgevingswaarden.
4. Voorkeursalternatief (VKA).
5. **(Ontwerp-)projectbesluit en (ontwerp-)vergunningen.**
6. **Vormgeving en invulling van financiële participatie.**

In fase 5 was de participatie gericht op het (ontwerp-)projectbesluit en de (ontwerp-)vergunningen en de vormgeving en invulling van financiële participatie. Beslissingen over het aantal windturbines en de opstelling zijn al eerder genomen en vastgelegd in het voorkeursalternatief. Tijdens fase 5 is dit ontwerp verder uitgewerkt en zijn aanvullende afspraken gemaakt, zoals over mogelijke landschappelijke aankleding maatregelen voor de leefomgeving en het milieu, uitvoering van werkzaamheden en betrokkenheid van omwonenden tijdens de bouwfase. Daarnaast zijn in deze fase concrete afspraken gemaakt over financiële participatie en over een handhavingsprotocol. De uitkomsten en afspraken uit deze fase zijn vastgelegd in het

projectbesluit, de anterieure overeenkomst, de omgevingsovereenkomst en de zienswijzennota van het ontwerp-projectbesluit.

2.3 Kaders, vastgesteld beleid en randvoorwaarden

Provincie en gemeenten kennen hun eigen beleid rondom participatie. De provinciale participatiekaders voor windpark Echteld Lienden staan in het participatieplan. Voor algemene participatiekaders van provincie Gelderland wordt verwezen naar de participatieaanpak van provincie Gelderland: 'Meedoen met provincie Gelderland'.

De aanpak 'Meedoen met provincie Gelderland' is inmiddels ook vertaald en vastgelegd in regels van de provincie: een zogenoemde verordening. Sinds augustus 2024 is deze participatieverordening van kracht. Bij de start van de procedure en het opstellen van het participatieplan is geen rekening gehouden met de verordening, omdat deze tijdens de procedure is ingegaan en niet met terugwerkende kracht geldt. Hetzelfde geldt voor het participatieverslag voor fase 1 tot en met 4. Bij dit participatieverslag voor fase 5 is wel rekening gehouden met de participatieverordening, omdat deze is opgesteld nadat de verordening in werking is getreden.

Sinds juni 2025 is de beleidsregel 'lokaal eigendom en participatie bij duurzame energie' van kracht. Deze beleidsregel van provincie Gelderland geeft kaders voor lokaal eigendom en participatie, zodat inwoners van Gelderland actief kunnen bijdragen aan en profiteren van duurzame energieprojecten. De beleidsregel geldt als de provincie het bevoegd gezag is. Voor dit windpark zijn de afspraken over financiële participatie in mei 2025 afgerond, voordat deze beleidsregel in werking trad. Daarom is bij het maken van de afspraken geen rekening gehouden met de nieuwe regels. De afspraken over financiële participatie bij dit windpark zijn in mei 2025 vastgelegd in de omgevingsovereenkomst.

3 Betrokken partijen en ingezette participatiemiddelen

Betrokken partijen en stakeholders

In fase 5 zijn geen nieuwe stakeholders in beeld gekomen. Voor een overzicht van de stakeholders en partijen verwijzen we naar het participatieverslag voor fase 1 tot en met 4.

Participatie instrumenten hoofdlijn

De belangrijkste participatie-instrumenten die zijn ingezet in fase 5, in lijn met het participatieplan waren:

- Informatieavonden (1 keer door provincie en Vattenfall, 1 keer door Omgevingsadviesraad);
- Omgevingsadviesraad;
- (Keukentafel)gesprekken;
- Algemene communicatiemiddelen;
- Formele procedure (ter inzagelegging ontwerp-projectbesluit).

Het bewonersplatform en het ontwerpplatform zijn afgerond in 2024 en waren niet meer actief in fase 5.

Algemene communicatiemiddelen

De belangrijkste communicatiemiddelen die zijn ingezet in fase 5 zijn:

- De website van Vattenfall (www.energieparkechteldlienden.nl);
    - *Cijfers januari 2024 t/m juni 2025: Ongeveer 167 unieke bezoekers per maand, die gemiddeld iets meer dan 3 pagina's bekeken en zo'n 1,5 minuut op de website verbleven.*
- De webpagina van de provincie (www.gelderland.nl/energieparkechteldlienden);
    - *Cijfers fase 5: gemiddeld 173 bezoekers per maand. Het aantal bezoekers is toegenomen ten opzichte van fase 1 tot en met 4, toen er gemiddeld 70 bezoekers per maand waren.*

- De projectnieuwsbrief van Vattenfall;
    - *376 abonnees in maart 2024, 384 abonnees in juli 2025*
    - *3 keer verstuurd in 2022, 6 keer in 2023, 5 keer in 2024, 2 keer in het eerste half jaar van 2025*
- Regionale dagbladen (gemeentepagina en/of advertenties);
- Communicatiekanalen gemeente Buren en Neder-Betuwe;
- Nieuws- en persberichten vanuit provincie of Vattenfall;
- E-mail (onder andere aan indieners van een zienswijze)

4 Aanvullingen opbrengsten participatie fase 1 tot en met 4

Het participatieverslag voor fase 1 tot en met 4 laat per fase zien welke reacties zijn binnengekomen, op welke manier deze zijn ingebracht en wat ermee is gedaan. Toen dit verslag werd opgesteld, was nog niet voor alle inbreng duidelijk hoe dit verwerkt zou worden. In dit hoofdstuk vullen we die informatie aan. We bespreken hier de punten die toen nog in onderzoek of bespreking waren of waarbij grote wijzigingen hebben plaatsgevonden.

Fase 1: start ruimtelijke procedure (november 2022) tot start opstellen MER (juni 2023)

- In het ontwerpplatform zijn '*maatregelen bij huizen zelf om eventuele hinder te verminderen'* ingebracht. In juni 2024 was deze inbreng nog niet overgenomen. Inmiddels zijn hierover afspraken opgenomen in de omgevingsovereenkomst. De OAR heeft met de initiatiefnemer afgesproken dat de initiatiefnemer €50.000 beschikbaar zal stellen als budget voor extra aanvullende maatschappelijke maatregelen. Het gaat om maatregelen die niet noodzakelijk zijn voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (en dus ook niet in het ontwerp-projectbesluit staan of hoeven te staan). Daarnaast zegt de provincie een bedrag toe van € 50.000 dat door bewoners kan worden ingezet voor de landschappelijke inpassing en aankleding van het windpark.
- In het ontwerpplatform is voorgesteld om een geluidswal langs de A15 aan te leggen. Bewoners geven aan dat ze veel last hebben van het geluid, vooral door de combinatie van wegen en andere infrastructuur in het gebied. Ook na de komst van windpark Echteld Lienden blijft lawaai door het wegverkeer verreweg het meest dominant. Daarom is begin 2025 namens de gedeputeerde een brief gestuurd aan de verantwoordelijk minister. In deze brief wordt gevraagd om de geluidsoverlast van de A15 bij Echteld in beeld te brengen en om maatregelen te nemen om deze overlast te verminderen.
- In gesprekken is ingebracht om lokale productie en afnemers van energie aan elkaar te koppelen. Dit wordt op dit moment nog steeds verkend door Vattenfall, maar blijkt lastig zolang nog niet duidelijk is dat het windpark er definitief komt en wanneer realisatie plaatsvindt.

Fase 2: uitvoeren milieuonderzoeken en vaststelling voorkeursalternatief (juni 2023 tot januari 2024)

- Een advies van de OAR was om bij de geluidsreductiemodus ook een maximale geluidsnormering (Leaq) op te nemen. Dit is inmiddels opgenomen in het ontwerp-projectbesluit.

Fase 3: vaststelling voorkeursalternatief tot vergunningsaanvraag (januari tot maart 2024)

De inbreng uit onderstaande tabel was in juni 2024 nog in onderzoek. Hieronder staat hoe deze inbreng verwerkt is.

Inbreng	**Bron**	**Stand van zaken augustus 2025**
Vraag over geluid op dieren	Inloopbijeenkomsten	Beantwoord in zienswijzennota
Landschappelijke inpassing: Toevoeging van (hoge) bomen op	Inloopbijeenkomsten	Opgenomen in omgevingsovereenkomst

specifieke locaties (bijvoorbeeld eind Pottumsestraat)		
Landschappelijke inpassing: Onderkant turbines groen	Inloopbijeenkomsten	Opgenomen in omgevingsovereenkomst
Overweeg kleur wieken vanwege vogelslachtoffer	Inloopbijeenkomsten	Achterhaald door recent onderzoek in Eemshaven
Voeg groen toe. Denk hierbij met name langs al bestaande infrastructuur als wegen. Concrete plekken die zijn genoemd: - Achter Molenstraat (per huishouden maatwerk) - Bij ingang Lingemeer - Richting Pottum - Tussen het spoor en saneringsweg	Ontwerpplatform	Opgenomen in omgevingsovereenkomst
Put uit alle plannen die er zijn met inbreng (LOP Neder Betuwe, Streekplan provincie). Als je groen toevoegt, probeer wel zo uniform mogelijk te blijven, ook in aansluiting op de bestaande plannen die er al liggen.	Ontwerpplatform	Opgenomen in omgevingsovereenkomst
Overweeg een groene voet bij alle turbines	Ontwerpplatform	Opgenomen in omgevingsovereenkomst
Onderzoek op 'rest' stukjes grond of je ecologisch nuttige functies kan toevoegen	Ontwerpplatform	Onderdeel van projectbesluit

5 Uitgevoerde participatie fase 5

Na publicatie van het ontwerpbesluit zijn verschillende participatiestappen doorlopen, waaronder de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerp-projectbesluit. Daarnaast is een belangrijk resultaat het sluiten van de omgevingsovereenkomst op 27 mei 2025. In de omgevingsovereenkomst staan afspraken tussen de omwonenden, energiecoöperatie, initiatiefnemer en de provincie over het windpark. Deze afspraken gaan onder andere het geluid van de windturbines, landschappelijke maatregelen, verlichting, nadeelcompensatie, financiële participatie en hoe om te gaan met klachten en informatie tijdens de bouw- en exploitatiefase.

In deze periode hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

Omgevingsadviesraad (2024: 27 augustus 2024, 23 september, 4 november, 16 december. 2025: 23 januari, 19 februari, 17 maart, 22 april, 14 mei)
In fase 5 is met de omgevingsadviesraad (OAR) vooral gesproken over punten uit de omgevingsovereenkomst. Hieronder staat op hoofdlijnen wat er in elke bijeenkomst van de OAR besproken is.

- 27 augustus 2024**:** participatieverslag, omwonendenvoordeel, GGD Gelderland-Zuid Gezondheidskundig advies Windpark Echteld Lienden, informatieavond september 2024.

- 23 september 2024: landschappelijke inpassing, terugblik informatieavond 17 september, omgevingsovereenkomst.
- 4 november 2024: presentatie GGD over windturbines en gezondheid, omgevingsovereenkomst: landschappelijke inpassing, nadeelcompensatie, klachten- en informatievoorziening, lokaal eigendom.
- 16 december 2024: gezondheidsmonitor, omgevingsovereenkomst: trillingen, nulmeting transport, broedseizoen vogels.
- 23 januari 2025: planning, omgevingsovereenkomst: nulmeting geluid, gezondheid, financieel meeprofiteren, duurzaamheid, nulmeting trillingen, omwonendenvoordeel.
- 19 februari 2025: planning, omgevingsovereenkomst: elektrisch heien, uitbreiding nulmeting, informatieavond over omgevingsovereenkomst.
- 17 maart 2025: omgevingsovereenkomst: derdenbeding, handhavingsprotocol geluid, gezondheid, trillingen.
- 22 april 2025: terugblik informatieavond over de omgevingsovereenkomst, omgevingsovereenkomst: nadeelcompensatie, sanering bestaande turbines, trillingen.
- 14 mei 2025: anterieure overeenkomst, zienswijze OAR, toekomst OAR, omgevingsovereenkomst: OZB inkomsten, trillingen, derdenbeding.
    - Op 17 april 2025 organiseerde de OAR een bijeenkomst voor omwonenden om de inhoud van de omgevingsovereenkomst toe te lichten en hun reactie op te halen. Op basis van die uitkomsten heeft de OAR tijdens de vergadering op 14 mei 2025 besloten om in te stemmen met de omgevingsovereenkomst.
- Op 17 september 2025 staat een volgende bijeenkomst van de OAR gepland.

Zienswijzeperiode ontwerp-projectbesluit (september 2024 – februari 2025)
Van 5 september tot en met 16 oktober 2024 lag het ontwerp-projectbesluit en de bijbehorende stukken voor de eerste keer ter inzage. Iedereen kon hierop een reactie (zienswijze) indienen. Deze zienswijzeperiode is verlengd tot en met 13 november 2024, omdat 1 document, het activiteitenplan voor natuur, ontbrak. Omdat bleek dat toch niet alle stukken beschikbaar waren gesteld, heeft het ontwerp-projectbesluit opnieuw ter inzage gelegen van 9 januari tot en met 19 februari 2025. Het ontwerp-projectbesluit is aangevuld en op een aantal punten geactualiseerd.

Inloopavond over ontwerp-projectbesluit (19 september 2024)
Naar aanleiding van de publicatie van het ontwerp-projectbesluit organiseerden we een inloopavond. Ongeveer 30 à 40 bezoekers kwamen langs om in gesprek te gaan en informatie te krijgen over de inhoud van dat besluit. Aan verschillende tafels informeerden deskundigen de bezoekers over het ontwerp-projectbesluit en bijbehorende stukken, de projectprocedure, de milieueffecten en de inspraakmogelijkheden. Initiatiefnemer Vattenfall was aanwezig om in gesprek te gaan en vragen te beantwoorden. Ook konden bezoekers een indruk krijgen van het windpark door de beelden te bekijken van de toekomstige situatie.

Advies Commissie mer ontwerp-projectbesluit (27 november 2024)
Op 27 november 2024 bracht de Commissie mer haar eindadvies over het milieueffectrapport uit. De commissie gaf aan dat belangrijke aanvullende informatie uitgewerkt moest worden over de compensatie van het leefgebied van de grutto, een weidevogel die in de omgeving van het beoogde windpark leeft. We hebben dit compensatieplan verder uitgewerkt in overleg met Vattenfall. Het compensatieplan is uiteindelijk opgenomen in het projectbesluit.

Zienswijzennota (april 2025)
Tijdens de inzageperiode voor het ontwerp-projectbesluit ontvingen we reacties (zienswijzen) van ongeveer 135 verschillende organisaties en inwoners. Alle zienswijzen zijn beantwoord in de zienswijzennota. Gedeputeerde Staten stelden deze nota op 1 april 2025 vast. De meeste reacties gingen over:

- Algemene zorgen over het windpark
- Politiek-bestuurlijke aspecten

- De afweging voor een windpark op deze locatie
- De gevolgen van het windpark voor het milieu en de leefomgeving, zoals geluid, trillingen, slagschaduw, lichtschittering, veiligheid, gezondheid, natuur en landschap
- Specifieke planonderdelen
- Het participatieproces, de communicatie en inspraakmogelijkheden
- Financiële participatie
- De planologische regelingen en vergunningen
- Handhaving en planschade (nadeelcompensatie)
- De rol van initiatiefnemer Vattenfall

In hoofdstuk 5 van de zienswijzennota staat welke aanpassingen zijn doorgevoerd in het ontwerp-projectbesluit naar aanleiding van de zienswijzen.

Informatieavond vanuit de omgevingsadviesraad over de afspraken in de omgevingsovereenkomst (17 april 2025)
Op 17 april organiseerde de OAR een bijeenkomst over de omgevingsovereenkomst. Er waren ongeveer 60 omwonenden aanwezig. Nadat de avond werd geopend door de voorzitter presenteerde een adviseur uit de OAR de afspraken uit de omgevingsovereenkomst. Voor een aantal onderwerpen werd input opgehaald, zoals de sanering van de bestaande windturbines, mogelijke schade aan huizen door trillingen en nadeelcompensatie. De aanwezigen maakten gebruik van de gelegenheid om vragen te stellen en hun reactie op het voorstel te geven. Ook werd nagegaan of er voldoende draagvlak in het gebied is om deze overeenkomst te sluiten. Dit bleek het geval onder het grootste deel van de aanwezigen. Verder gaf de provincie een korte update over de procedure van het windpark.

Vaststellen anterieure overeenkomst en omgevingsovereenkomst (mei 2025)
Op 17 april 2025 vond de bijeenkomst plaats over de omgevingsovereenkomst. Op basis van de uitkomsten hiervan besloot de OAR tijdens de vergadering van 14 mei 2025 om in te stemmen met deze overeenkomst. De omgevingsovereenkomst is een bijlage bij de anterieure overeenkomst. Gedeputeerde Staten hebben beide overeenkomsten op 27 mei 2025 vastgesteld. De anterieure overeenkomst bevat afspraken tussen de provincie en initiatiefnemer van het windpark. In de omgevingsovereenkomst staan afspraken tussen de omwonenden, energiecoöperatie, initiatiefnemer en de provincie over het windpark. Deze afspraken gaan onder andere over financiële bijdragen vanuit de initiatiefnemers voor de omgeving van het windpark.

Bespreking zienswijzennota in Provinciale Staten (juni / juli 2025)
De zienswijzennota voor het ontwerp-projectbesluit is ter informatie aangeboden aan Provinciale Staten (PS). Zij hebben de zienswijzennota in juni en juli 2025 behandeld in 3 vergaderingen. In de eerste vergadering konden inwoners en organisaties inspreken. Hier maakten 14 sprekers gebruik van. Tijdens de tweede vergadering op 25 juni 2025 is toegezegd om 3 documenten toe te voegen aan de provinciale website van het windpark. Het ging om een geactualiseerde Aerius-berekening (2 stukken), uitwerking van het leefgebied voor de grutto (2 stukken) en een onderzoek naar radarverstoring. Deze stukken zijn daarna online geplaatst. In de derde en laatste vergadering lag geen besluit voor, maar konden Statenleden wel hun advies aan Gedeputeerde Staten geven via moties. Geen van de moties kreeg een meerderheid.

Stuurgroep (2024: 5 september, 11 november. 2025: 6 maart)
De stuurgroep van 5 september ging vooral over de invulling van financiële participatie. Tijdens de vergadering van 11 november is het kwantitatieve onderzoek naar omwonendenvoordeel in vergelijking met mede-eigendom besproken. Ook het kostenverhaal met gemeenten en de nieuwe planning van de inzagelegging van het ontwerp-projectbesluit is behandeld. Op 6 maart besprak de stuurgroep de voortgang van de zienswijzennota, de anterieure overeenkomst en de omgevingsovereenkomst. Ook spraken de leden af op welke manier zij in deze fase van het project betrokken en geïnformeerd willen worden.

Persoonlijke gesprekken en keukentafelgesprekken met omwonenden (onder andere over de omgevingsovereenkomst)

Net als in de eerdere fasen heeft initiatiefnemer Vattenfall nauw contact gehouden met de meest direct omwonenden. Deze zijn allemaal opnieuw bezocht na het sluiten van de omgevingsovereenkomst. Hoewel de omgevingsovereenkomst niet alle zorgen kon wegnemen, met name over geluid, zijn ook de afspraken op financieel vlak toegelicht en was daar waardering voor.

6 Financiële participatie

Bij de ontwikkeling van een windpark is het gebruikelijk dat er ook financiële participatie vanuit de omgeving plaatsvindt. Dit betekent dat omwonenden mee kunnen doen en financieel kunnen profiteren. Dit is een belangrijk onderdeel van het participatieproces. De stuurgroep heeft Vattenfall en de energiecoöperatie gevraagd om te onderzoeken hoe financiële participatie bij dit windpark kan bijdragen aan het verminderen van energiearmoede. Dit past goed bij de doelen van de energiecoöperatie. Voor dit windpark is gezocht naar een voorstel waar iedereen van mee kan profiteren, zonder dat mensen vooraf eigen geld hoeven in te leggen.

Eerst is gekeken of het mogelijk was om dit doel te bereiken door de stroom van het windpark rechtstreeks via een consumentencontract (bijvoorbeeld van Vattenfall) te verkopen. Hierover is enkele maanden intensief overleg geweest tussen de energiecoöperatie en specialisten van Vattenfall. Dit bleek helaas technisch (nog) niet uitvoerbaar en niet doelmatig.

Uiteindelijk is het omwonendenvoordeel uitgewerkt. In dit voorstel worden extra opbrengsten boven de kostprijs van het windpark rechtstreeks gedeeld met de energiecoöperatie, die dit vervolgens deelt met alle huishoudens in de omgeving die lid zijn. Hier komt geen eigen investering bij kijken.

Fase 1 tot en met 4: inbreng op het voorstel
In fase 1 tot en met 4 is op verschillende momenten inbreng gevraagd op het voorstel, bijvoorbeeld via een enquête van de energiecoöperatie, alle informatieavonden, ledenvergaderingen van de energiecoöperatie en verschillende vergaderingen met de OAR. Ook is opdracht van de provincie een onafhankelijke second opinion uitgevoerd op het voorstel. De belangrijkste conclusies hiervan waren dat het voorstel bijdraagt aan het bestrijden van energiearmoede. En dat het voorstel - vanwege de geheel andere structuur en opzet - in financiële zin niet is te vergelijken met 'klassiek' lokaal eigendom.

Fase 5
In fase 5 heeft de provincie opdracht gegeven om de cijfers achter het voorstel nog eens onafhankelijk te toetsen. Het doel was om te onderzoeken of het omwonendenvoordeel per saldo een vergelijkbare hoeveelheid lokaal profijt oplevert als mede-eigendom. Uit deze toets blijkt dat er verschillen zijn in de uitwerking, maar dat de totale geldstromen niet significant verschillen. Dit rapport is ook gedeeld met lokale energiecoöperaties, die als reactie daarop herhaalden voorkeur te hebben voor klassiek lokaal eigendom (eigenaar worden van enkele windturbines). Uiteindelijk heeft de stuurgroep Gedeputeerde Staten geadviseerd om door te gaan met het omwonendenvoordeel. De afspraken over het omwonendenvoordeel zijn daarna opgenomen in de omgevingsovereenkomst, een bijlage bij de anterieure overeenkomst.

7 Evaluatie

Dit hoofdstuk evalueren we hoe het participatieproces in fase 5 is verlopen. De evaluatie bestaat uit een aantal inzichten, waarin het doelbereik, de middelen en inzet en de geleerde lessen samenkomen.

Afspraken over lidmaatschap en representativiteit van Omgevingsadviesraad
In het participatieverslag voor fase 1 tot en met 4 stond dat '*een representatieve vertegenwoordiging vanuit de omgeving deelneemt aan de zogeheten omgevingsadviesraad (OAR)*'. Sinds september 2023 waren ongeveer 15 personen actief lid van de OAR. Gedurende het proces nam dit aantal af. Bij afronding van de omgevingsovereenkomst had de OAR nog 12 leden. Bij het vertrek van deelnemers is slechts beperkt gezocht naar vervanging. In de evaluatie van het participatieverslag wordt het belang van heldere werkafspraken voor de OAR benadrukt: *Voor volgende trajecten verdient het aanbeveling een helder startmoment te creëren en al bij aanvang een eerste globale voorstel over rol en werkwijze op papier te zetten en te bespreken met de leden van de raad*. We raden aan om hier ook afspraken te maken over het gewenste aantal (actieve) leden en de borging van de representativiteit als leden uitvallen of stoppen.

De totstandkoming omgevingsovereenkomst was een langdurig proces
Inwoners nemen vrijwillig deel aan de omgevingsadviesraad. We willen onze waardering uitspreken voor de tijd en moeite die zij hiervoor hebben gegeven. De totstandkoming van de omgevingsovereenkomst was een langdurig proces. Vooral in de laatste fase is veel aandacht gegaan naar een paar specifieke onderwerpen. Deelname vraagt veel tijd en inzet van de betrokkenen. Tijdens het proces zagen we dat het aantal actieve leden van de OAR afnam. Om ervoor te zorgen dat alles zorgvuldig gebeurt, zijn soms extra stappen nodig, waardoor het langer kan duren. Maar het kan voor mensen lastig zijn om betrokken te blijven als het proces lang duurt of als het resultaat niet meteen zichtbaar is. Door de procedure en de benodigde tijdsinvestering vooraf af te bakenen, verwachten we dat de energie en betrokkenheid beter behouden blijft. Een getrapte vertegenwoordiging via een bewonersplatform kan hierbij ook uitkomst bieden.

Organisatie bewonersavond door Omgevingsadviesraad
Op 17 april 2025 organiseerde de OAR een bewonersavond over de omgevingsovereenkomst. De OAR wilde de inhoud van de overeenkomst toelichten, reacties ophalen en nagaan of er in het gebied voldoende draagvlak was om deze overeenkomst te sluiten. De OAR heeft de bijeenkomst zelf geïnitieerd, ingevuld en geleid. De adviseur van de OAR heeft de omgevingsovereenkomst uitgebreid toegelicht en vragen vanuit de aanwezigen beantwoord. We hebben deze insteek als heel positief ervaren, omdat de OAR zelf de verantwoordelijkheid nam om het resultaat aan de achterban toe te lichten en te verantwoorden. Het was een bijeenkomst voor en door bewoners.

Vastleggen afspraken met omwonenden
De Omgevingswet kent (op dit moment) vergunningen die door een initiatiefnemer worden ingediend en waarvoor het bevoegd gezag een besluit neemt. De wet is vooral gericht op de verhouding tussen de initiatiefnemer en de overheid. Bij de procedure voor dit windpark is daarom gezocht naar manieren om afspraken met omwonenden zo goed mogelijk te borgen. Om de afspraken met bewoners ook een plek te geven, hebben we een omgevingsovereenkomst gesloten, waarin een aantal afspraken tussen initiatiefnemers, omwonenden, provincie en de energiecoöperatie zijn vastgelegd. Daarmee wordt ook de inbreng van de bewoners formeel vastgelegd en is deze voor alle partijen juridisch bindend. Deze omgevingsovereenkomst is een bijlage bij de anterieure overeenkomst, die is ondertekend door de provincie en de initiatiefnemer. Een belangrijke bepaling in de omgevingsovereenkomst is dat ook een eventuele nieuwe eigenaar van het windpark zich aan deze omgevingsovereenkomst moet houden. Dit geeft omwonenden extra zekerheid en is een direct resultaat van het participatieproces.

Zienswijzeperiode en publicatie stukken
In fase 5 is het ontwerp van het projectbesluit ter inzage gelegd. De oorspronkelijke zienswijzeperiode is met 4 weken verlengd, omdat het activiteitenplan natuur ontbrak. Na afloop van de eerste zienswijzeperiode zijn de stukken opnieuw ter inzage gelegd. Daarbij zijn ook alle documenten toegevoegd die horen bij de aanvragen voor de omgevingsvergunningen (natuur, bouwen en milieu).

Er ontbraken geen wezenlijke stukken bij de eerste ter inzagelegging. We vinden het echter belangrijk dat iedereen toegang heeft tot alle relevante informatie. Daarom is de eerste zienswijzeperiode verlengd en zijn de stukken daarna opnieuw ter inzage gelegd. Deze gang van zaken heeft invloed gehad op het vertrouwen van deelnemers in het participatieproces. Sommige deelnemers twijfelden of alle informatie wel beschikbaar was. Het is lastig gebleken om dat vertrouwen bij alle betrokkenen te herstellen. Daarnaast was het om formele redenen nodig dat mensen hun zienswijze opnieuw indienden tijdens de tweede ter inzagelegging. Hoewel we dit proces zo eenvoudig mogelijk hebben proberen te maken, begrijpen we dat dit tot ontevredenheid heeft geleid.

Dit was het eerste projectbesluit dat provincie Gelderland in procedure bracht. Het was ook het eerste provinciale projectbesluit en het eerste integrale projectbesluit. Dit type besluit is een nieuw instrument onder de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking trad. Hoewel de procedure voor dit windpark al voor die datum was gestart, was het noodzakelijk om met dit nieuwe instrument te werken. Er waren nog geen praktijkvoorbeelden of ervaringen beschikbaar. Hierdoor moesten tijdens het proces verschillende zaken al doende worden uitgezocht en ingevuld. Daarbij zijn helaas ook fouten gemaakt. De opgedane ervaring met dit projectbesluit biedt waardevolle lessen voor toekomstige procedures.

Reflectie op doelbereik van participatie
In het participatieverslag van fase 1 t/m 4 staat een uitgebreide reflectie op het doelbereik van de participatie inzet en de tevredenheid van deelnemers aan dit proces. Fase 5 kent een vergelijkbaar beeld.

Met het participatietraject streven we ernaar dat iedereen optimaal gebruik kan maken van het wettelijk inspraakrecht en invloed kan uitoefenen op het projectbesluit. Kern is om in samenspraak met mensen het best mogelijke plan voor het windpark te ontwikkelen. Het aanbod van participatiemomenten en de deelname daaraan door de betrokkenen bleken succesvol. Belanghebbenden hebben goed gebruikgemaakt van de mogelijkheden om te participeren. Tegelijkertijd waren sommige deelnemers niet tevreden met de uiteindelijk gemaakte keuzes. Uit bijvoorbeeld de ingediende zienswijzen op het ontwerp-projectbesluit blijkt dat er nog steeds zorgen leven bij omwonenden.

We concluderen dat de inbreng uit het participatietraject veel invloed heeft gehad op belangrijke onderdelen van het project. Een belangrijk resultaat van het participatietraject in fase 5 is de omgevingsovereenkomst, waarin ook afspraken over financiële participatie staan. Ook in het projectbesluit zijn meerdere punten opgenomen die rechtstreeks voortkomen uit het participatieproces.

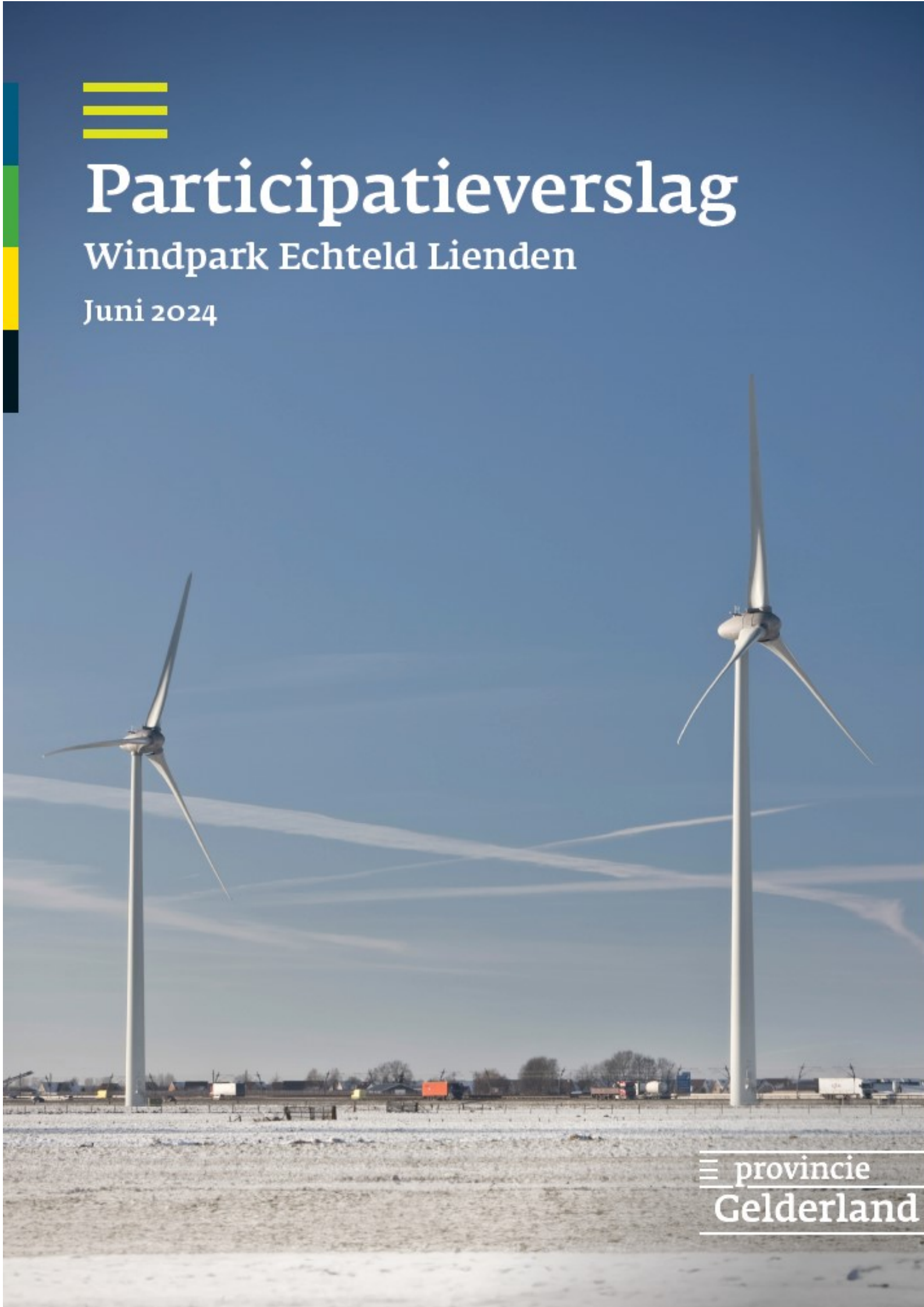
8 Vervolg

Na vaststelling van het projectbesluit door Gedeputeerde Staten is het mogelijk om in beroep te gaan bij de Raad van State. De Omgevingsadviesraad (OAR) wordt voortgezet. De afspraken uit de omgevingsovereenkomst worden verder uitgewerkt en concreet ingevuld. Ook in de bouw- en exploitatiefase blijft de OAR actief, bijvoorbeeld met betrekking tot de afhandeling van klachten.

Participatieverslag

Windpark Echteld Lienden

Juni 2024

provincie Gelderland

Inhoud

0. Afkortingen/begrippenlijst....3
1. Inleiding....4
2. Participatiedoel en verantwoordelijkheden....4
Doelen participatie....4
Rollen en verantwoordelijkheden....5
Doel participatieverslag....6
3. Reikwijdte en kaders voor participatie....6
Participatieonderwerpen....6
Kaders, vastgesteld beleid en randvoorwaarden....6
4. Betrokken partijen en ingezette participatiemiddelen....7
Betrokken partijen....7
Participatie instrumenten hoofdlijn....10
5. Uitgevoerde participatie per fase, inclusief opbrengsten....13
Fase 1: start ruimtelijke procedure (november 2022) tot start opstellen MER (juni 2023)....13
Doelen participatie fase 1....13
Activiteiten participatie fase 1....13
Resultaten participatie fase 1....15
Fase 2: uitvoeren Milieuonderzoeken en vaststelling VKA (juni 2023 tot januari 2024)....16
Doelen participatie fase 2....16
Activiteiten participatie fase 2....16
Resultaten participatie fase 2....20
Fase 3: vaststelling VKA tot vergunningsaanvraag (januari tot maart 2024)....21
Doelen participatie fase 3....21
Activiteiten participatie fase 3....22
Resultaten participatie fase 3....22
Fase 4: vergunningsaanvraag tot ontwerpbesluiten (april tot juli 2024)....24
Financiële participatie en omgevingsovereenkomst (doorlopend)....25
Vooruitblik participatie....25
6. Evaluatie....26
Reflectie op doelbereik participatie inzet....26
Welke middelen en inzet passen we in een volgend traject weer toe?....27
Welke lessen leren we voor volgende trajecten?....28
Slotwoord....28
Bijlage I – Verslag bovenwettelijk vooroverleg....29

provincie Gelderland

Confidentiality: C2 - Internal

0. Afkortingen/begrippenlijst

Begrip	Betekenis	Lees verder
Gedeputeerde Staten (**GS**)	De Gedeputeerde Staten (GS) vormen het dagelijks bestuur van een provincie. Zij hebben als taak het voorbereiden en uitvoeren van besluiten van Provinciale Staten. Verder voeren de Gedeputeerde Staten een groot aantal regelingen van de Rijksoverheid in medebewind uit.	https://www.gelderland.nl/themas/politiek/gs/college-van-gedeputeerde-staten
Meerjaren-programma infrastructuur Ruimte en Transport (**MIRT**)	Dit is een investeringsprogramma van het Rijk voor projecten en programma's in het ruimtelijk domein, onder andere op het gebied van infrastructuur (waaronder wegen).	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt
Milieueffect-rapportage (**MER**)	Een milieueffectrapportage (MER) brengt de milieueffecten van een plan of project in beeld. De verwachte gevolgen worden beschreven in een milieueffectrapport. Zo kan de overheid de milieueffecten meenemen bij haar besluit over het plan of project.	https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/procedurehandleiding/index/doel/
Nederlandse Vereniging voor Omwonenden Windturbines (**NLVOW**)	Een belangenvereniging die opkomt voor de belangen van (toekomstige) omwonenden van windparken, windturbines of zonneparken. De missie is om deze groep zoveel mogelijk een volwaardige stem te geven wanneer zij met plannen voor een park of turbines geconfronteerd worden.	https://nlvow.nl/
Notitie Reikwijdte en Detailniveau (**NRD**)	Dit is een onderdeel van de MER-procedure en gaat in op het 'waarom' van het plan/project. Meer concreet staat in deze notitie wat en hoe dit onderzocht zal worden.	https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/praktijkhandreiking/reikwijdte/uitgebreide/inhoud-notitie/
Omgevings-adviesraad (**OAR**)	In een omgevingsadviesraad (OAR) gaat het projectteam in gesprek met vertegenwoordigers van belanghebbenden. Met hen worden afspraken gemaakt. Bijvoorbeeld over het beperken van overlast, landschappelijke versterking en financiële participatie.	https://energieparkechteldlienden.nl/2023/09/26/alles-over-de-rol-van-de-omgevingsadviesraad/
Regionale Energie Strategie (**RES**)	Hoeveel en waar we grootschalig zonne- en windenergie gaan opwekken staat in de Regionale Energie Strategie (RES). Gemeenten, provincies en waterschappen stelden 30 energieregio's in Nederland samen die elk inmiddels een RES 1.0 hebben gemaakt en werken aan een RES 2.0.	https://www.regionale-energiestrategie.nl/ga+de+res+gespreksassistent/ga+wind+zon+en+warmte/default.aspx
Voorkeurs-alternatief (**VKA**)	Dit is het, door de provincie gekozen, plan dat het vertrekpunt vormt voor de projectprocedure en de vergunningaanvragen. Het VKA bevat het aantal windturbines, de (indicatieve) locaties en de bandbreedte voor de hoogte.	https://www.gelderland.nl/nieuws/voortgang-windpark-echteld-lienden

Tabel 1: Afkortingen en begrippen

Confidentiality: C2 - Internal

1. Inleiding

In dit verslag geven we als provincie Gelderland inzicht in het verloop en de opbrengsten van het participatieproces ten behoeve van het projectbesluit voor windpark Echteld Lienden. Vattenfall Duurzame Energie N.V. (hierna: Vattenfall) nam in 2021 het initiatief tot de ontwikkeling van een energiepark in de gemeente Buren en Neder-Betuwe, als onderdeel van de uitvoering van de RES 1.0 Fruitdelta Rivierenland. Een onderdeel van het energiepark is het plaatsen van 7 tot 11 windturbines langs de A15 (windpark Echteld Lienden).
Provincies zijn in Nederland op grond van de Elektriciteitswet bevoegd gezag voor windparken van meer dan 5 Megawatt. In de regel dragen wij dit bevoegd gezag over aan de gemeenten. Deze voeren dan de ruimtelijke procedure uit. De gemeente Buren heeft aangegeven de ruimtelijke procedure niet te willen begeleiden voor dit windpark. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) van provincie Gelderland besloot daarom in november 2022 te starten met de voorbereidingen van een projectbesluit voor windpark Echteld Lienden. Van donderdag 27 april tot donderdag 8 juni 2023 lag het participatieplan voor de totstandkoming van dit projectbesluit ter inzage. Hierin staat wanneer en hoe inwoners, bedrijven, organisaties en andere overheden invloed kunnen uitoefenen op het projectbesluit. Iedereen kon hierop reageren met een zienswijze.

Dit participatieverslag beschrijft het verloop en de stand van zaken van het participatieproces tot en met **begin juni 2024**. Na het schrijven van dit verslag zullen er nog verschillende (participatie)activiteiten plaatsvinden in het omgevingsproces. Een belangrijk onderdeel van het proces is onder andere het toewerken naar en sluiten van een omgevingsovereenkomst tussen in ieder geval Vattenfall, de provincie en de omgeving.

2. Participatiedoel en verantwoordelijkheden

Voor het windpark bereiden we een projectbesluit voor onder de Omgevingswet die op 1 januari 2024 is ingegaan. Participatie is een belangrijke pijler in de Omgevingswet en in onze eigen werkwijze. In het participatiekompas bij de Omgevingswet staan een aantal belangrijke uitgangspunten die we hebben meegenomen:

- Oprechte én wederkerige interesse in partijen; ieders inbreng telt;
- Duidelijke kaders rond het doel van de participatie en de inbreng;
- Transparantie over de weging van inbreng en de manier van terugkoppelen;
- Bestuurlijk commitment van het bevoegd gezag (de provincie).

Doelen participatie
Met het participatietraject voor het projectbesluit streven we ernaar dat iedereen die zich betrokken of belanghebbend voelt, of een rol of verantwoordelijkheid heeft bij windpark Echteld Lienden, optimaal gebruik kan maken van het wettelijk inspraakrecht en invloed kan uitoefenen op het projectbesluit.

De kern van onze participatie is in samenspraak met inwoners en belanghebbenden werken aan het beste plan voor een windpark in deze omgeving. De basis hiervoor is dat er bij participanten ook die bereidheid is én dat we dat kunnen doen in een open en respectvolle dialoog. Op basis hiervan stelden we de volgende doelen aan het participatieproces:

1. Met inbreng van de omgeving komen tot een optimale ruimtelijke en landschappelijke inpassing en goede invulling van financiële betrokkenheid van de projectomgeving en het lokaal eigendom.
2. Duidelijkheid geven over waarom de provincie de procedure op zich neemt, het ontwerp, de kaders, de procedure en het proces.
3. Duidelijkheid geven over mate van invloed, wanneer deze kan worden ingebracht en wat er gedaan wordt met de inbreng.

4. Kennisnemen van elkaars perspectief. Dit is een wederkerige houding tussen overheden, Vattenfall én belanghebbenden.
5. Projectomgeving (inwoners en ondernemers binnen 2.500 meter) in staat stellen in te brengen op het ontwerp projectbesluit voordat dit voor inspraak vrij wordt gegeven.
6. Zorgen voor lokale en regionale bestuurlijke betrokkenheid. Deze komt tot uiting in de wijze waarop de bestuurders omgaan met de opbrengst van participatie en hierover verantwoording afleggen.
7. Bijdragen aan kennis en inzicht over klimaatverandering en de energietransitie.
8. Iedereen die geïnteresseerd is in de ontwikkeling in staat stellen het proces te volgen.

Weerstand is onderdeel van het proces
De ervaring leert dat er rond windprojecten verschillende meningen leven. Deze variëren van klimaatverandering als gegeven afwijzen, windenergie op land niet nodig te vinden en zorgen om gezondheidsrisico's tot voorstander zijn van het versnellen van de energietransitie of willen verdienen aan duurzame energie. Inmiddels is duidelijk dat er mensen zijn die windenergie op land op dit moment niet gewenst vinden en daar bezwaar tegen blijven maken. Waar we ons in onze communicatie op richten, is om de weerstand die mensen uiten een plek in de dialoog te geven. En als mensen dat willen, samen te onderzoeken hoe aan hun zorgen recht kan worden gedaan.

Rollen en verantwoordelijkheden

Bij de voorbereiding van het projectbesluit werken wij samen met Vattenfall, Energiecoöperatie Echteld-Lienden en de gemeenten Neder-Betuwe en Buren. Alle partijen hebben een eigen rol in de participatie rond het projectbesluit.

- Provincie Gelderland is verantwoordelijk voor de ruimtelijke procedure om tot het projectbesluit voor het windpark te komen. In het participatieplan stelden wij de kaders op voor het participatieproces waar Vattenfall invulling aan geeft. We maken ook nog afspraken met Vattenfall en de Energiecoöperatie over hoe de omgeving (financieel) meeprofiteert. Wij communiceren over specifiek het projectbesluit en bijbehorende wettelijk verplichte inspraakmomenten. We toetsen of er zorgvuldige participatie is uitgevoerd, samengevat in dit participatieverslag.
- Vattenfall ontwikkelt het park en is verantwoordelijk voor de uitvoering van het participatieproces binnen de kaders van het participatieplan. Vattenfall communiceert onder andere over de invulling van het participatieproces, het ontwerp van het energiepark, de voortgang en de bouw.
- Energiecoöperatie Echteld-Lienden behartigt de belangen van de omgeving wat betreft financiële participatie en richt zich daarbij op het rendementsbelang ten gunste van de lokale omgeving. De coöperatie communiceert over verduurzaming, kansen voor de omgeving en invulling van financiële participatie.
- Gemeente Neder-Betuwe behartigt de belangen van haar inwoners en ondernemers bij de ontwikkeling van het windpark. Zij ondersteunt de communicatie van de partners en draagt zorg voor de interne communicatie en afstemming in Neder-Betuwe.
- Gemeente Buren behartigt de belangen van haar inwoners en ondernemers bij de ontwikkeling van het windpark voor zover dit past bij het standpunt van gemeente Buren. De gemeente ondersteunt de communicatie van de partners.

Tussen deze partijen vindt goed overleg en regelmatige afstemming plaats waarbij het belang van de inwoners en partijen bij een goed proces en goede communicatie voorop staat. Hiervoor is een gezamenlijke communicatiewerkgroep in het leven geroepen, waarin de provincie, Vattenfall, gemeenten Neder-Betuwe en Buren en Energiecoöperatie Echteld-Lienden 3-wekelijks overleggen om de participatie en communicatie zo goed mogelijk af te stemmen. Ook in de ambtelijke projectgroep en de stuurgroep komen de onderwerpen regelmatig aan de orde.

Doel participatieverslag

Het bevoegd gezag, provincie Gelderland, motiveert in dit participatieverslag hoe andere partijen bij het projectbesluit betrokken zijn en wat de resultaten daarvan zijn. Het gaat ook in op de aangedragen oplossingen en de uitgebrachte adviezen daarover. Het participatieverslag is tot stand gekomen met inbreng van Vattenfall, gemeente Neder-Betuwe en Buren en Energiecoöperatie Echteld Lienden.

3. Reikwijdte en kaders voor participatie

In dit hoofdstuk beschrijven we de onderwerpen waarop de participatie gericht is, de kaders die hiervoor zijn vastgesteld en andere randvoorwaarden voor het participatieproces.

Participatieonderwerpen

Participatie tijdens de procedure voor het projectbesluit is van toepassing op in ieder geval de volgende onderwerpen:

1. Kennisgeving voornemen en participatie met als bijlagen:
    a. Onderzoeksagenda voor het milieuonderzoek. Officieel heet dit document de Nota van Reikwijdte en Detailniveau (NRD);
    b. Participatieplan.
2. Ontwerp en randvoorwaarden van het windpark: inpassing van het windpark in het zoekgebied, binnen de al bestaande beperkingen en randvoorwaarden.
3. Milieuonderzoeken/ Milieueffectenrapportage (MER): het in beeld brengen van effecten op leefomgeving, natuur en andere omgevingswaarden.
4. Voorkeursalternatief (VKA).
5. (Ontwerp-)projectbesluit en (ontwerp-)vergunningen.
6. Vormgeving en invulling van financiële participatie.

Kaders, vastgesteld beleid en randvoorwaarden

Vattenfall geeft invulling aan het participatieplan, waarbij ze rekening houden met de kaders die wij hen meegeven:

- We hebben internationaal, nationaal en regionaal akkoorden gesloten over hoe we de klimaatcrisis bestrijden zoals het klimaatakkoord van Parijs.
- We hebben nationaal vastgelegd dat er 35 TWh duurzame windenergie op land opgewekt moet worden voor 2030.
- Het Gelders Klimaatplan 2021-2030.
- De planlocatie is aangewezen als zoekgebied in de regionale energiestrategie Fruitdelta Rivierenland (RES 1.0). De regio Fruitdelta Rivierenland heeft afgesproken meer dan 0,650 TWh per jaar aan windenergie op te wekken.
- Zon en wind zijn op dit moment de meest efficiënte bronnen van duurzame energie. Om de maatschappelijke kosten te beheersen en te zorgen dat we altijd beschikking hebben tot energie moeten windenergie en zonne-energie in evenwicht zijn.
- De overige beleidsmatige en wettelijke beperkingen die gelden voor een windpark. Zoals een buisleiding of hoogspanningsmast. Op die locaties kunnen geen windturbines komen.
- Financiële participatie in het project moet mogelijk zijn. Het landelijk - in het Klimaatakkoord afgesproken - streven is 50% lokaal eigendom.
- Vattenfall conformeert zich aan de Gedragscode Draagvlak en participatie windenergie op land

Provincie en gemeenten kennen hun eigen beleid rondom participatie:

- De provinciale participatiekaders voor energiepark Echteld Lienden staan in het participatieplan. Voor algemene participatiekaders van de provincie Gelderland verwijzen wij naar de participatieaanpak van de provincie Gelderland.

- De gemeente Neder-Betuwe hanteert een leidraad voor participatie: leidraad voor participatie.
- De gemeente Buren hanteert een participatiekader voor zonne- en windenergie: Participatiekader duurzame energie gemeente Buren.

Andere uitgangspunten en randvoorwaarden voor participatie zijn:

- Groot en klein belang: we maken onderscheid tussen groot en klein belang of een deelbelang en mate van invloed. Afhankelijk van het belang richten we de participatiemogelijkheden in.
- Laagdrempelig en toegankelijk:
    - Betrokkenen moeten gemakkelijk toegang hebben tot mensen aan wie ze vragen kunnen stellen en de documenten of kennis die ze nodig hebben om hun eigen belang te kunnen inschatten en te behartigen. We bieden informatie aan via verschillende communicatiekanalen.
    - In onze communicatie geven we aan wat de stand van zaken is en wat de volgende stappen zijn. Bij toekomstige beslissingen schetsen we zo goed mogelijk de voor- en nadelen en gevolgen van het voorgenomen besluit.
    - Alle brede informatiebijeenkomsten hebben ook een digitale variant. Bijeenkomsten zijn toegespitst op tijden die de doelgroepen het prettigst vinden. Fysieke bijeenkomsten organiseren we zo veel mogelijk op locaties in de buurt van het beoogde windpark.
- We werken conform de participatieladder: consulteren, adviseren, coproduceren en meebeslissen. We geven vooraf aan op welke onderwerpen, welke trede van toepassing is voor welke doelgroep. Verschillende treden van de participatieladder kunnen door en na elkaar plaatsvinden bij bijvoorbeeld een bijeenkomst, waarbij we duidelijk maken wat de status van de participatie is.
- We zorgen voor beleven en ervaren. Naast informeren en overleggen willen we ook organiseren dat contact wordt gelegd tussen mensen die al bij een windpark wonen of dit proces al hebben meegemaakt.
- We hebben oog voor de mensen die niet zo snel naar ons toekomen en zoeken hen zelf op, zodat we mensen ook echt de gelegenheid geven om te participeren.
- Wij maken als bevoegd gezag een verslag van de participatie, waarin we verantwoording afleggen over de invloed van belanghebbenden en de tevredenheid van de deelnemers aan het participatieproces. In de stuurgroep spreken we af op welke parameters we toetsen.

4. Betrokken partijen en ingezette participatiemiddelen

In dit hoofdstuk beschrijven we welke partijen betrokken zijn in het participatieproces en op welke manier.

Betrokken partijen

In onderstaande tabel (tabel 2) staat welke partijen in het participatieplan waren benoemd als doelgroepen van de participatie.

Interne projectorganisatie	Onderwerpen	Invloed
Provincie Gelderland	Projectbesluit, participatieplan	Bevoegd gezag
Vattenfall Duurzame Energie N.V.	Projectbesluit, participatieplan	Adviseren, samenwerken via stuurgroep, projectgroep, communicatiewerkgroep en werkgroep financiële participatie
Energiecoöperatie Echteld-Lienden	Projectbesluit, participatieplan	Adviseren, samenwerken via stuurgroep, projectgroep, communicatiewerkgroep en werkgroep financiële participatie

Gemeente Neder-Betuwe	Normenkader, projectbesluit, participatieplan	Coproduceren, samenwerken via stuurgroep, projectgroep, communicatiewerkgroep en werkgroep financiële participatie
Gemeente Buren	Normenkader, projectbesluit, participatieplan	Coproduceren, samenwerken via stuurgroep, projectgroep, communicatiewerkgroep en werkgroep financiële participatie
Externe belanghebbenden	**Onderwerpen**	**Invloed**
Projectomgeving binnen straal 1.000 meter (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven)	Proces en procedure ontwerp projectbesluit	Raadplegen/consulteren, vanaf 24 november ook via stuurgroep
Projectomgeving binnen straal 2.500 meter (inwoners en bedrijfsleven)	Procedure ontwerp projectbesluit	Informeren en raadplegen (zienswijzeprocedure) Formele rol: raadplegen/consulteren (zienswijze indienen)
Belangenorganisaties en bewonersvertegenwoordiging	Proces en procedure ontwerp projectbesluit	Adviseren
Belangenorganisaties deelbelangen zoals natuurorganisaties	Deelbelangen rond procedure ontwerp projectbesluit	Informeren en adviseren over deelbelangen Formele rol: raadplegen/consulteren (zienswijze indienen)
Medeoverheden en instanties (zoals ILT, ministerie van defensie, Rijkswaterstaat, netbeheerders)	Deelbelangen procedure projectbesluit	Adviseren en coproduceren
Onderwijs en jongeren	Deelbelangen rond betrokkenheid onderwijs, jongeren en toekomstige generaties (twintigers en dertigers)	Informeren en adviseren over deelbelangen Formele rol: raadplegen/consulteren (zienswijze indienen)

Tabel 2: Doelgroepen en participatierol

Voor het project is een stuurgroep samengesteld bestaande uit:

- Gedeputeerde provincie Gelderland (voorzitter)
- Wethouder gemeente Neder-Betuwe
- Wethouder gemeente Buren (vanaf 13 april 2023)
- Manager windontwikkeling op land Nederland, Vattenfall
- Voorzitter Energiecoöperatie Echteld-Lienden
- Voorzitter omgevingsadviesraad (vanaf 24 november 2023)

De stuurgroep is geen besluitvormend orgaan, maar brengt de verschillende perspectieven op het project bij elkaar en brengt advies uit aan Gedeputeerde Staten.
In onderstaande tabel (tabel 3) is weergegeven hoe de partijen die bij het participatieplan in beeld waren uiteindelijk bij de ontwikkeling van het windpark zijn betrokken.

Naam stakeholder	**Gerealiseerde rol in project**
Provincie Gelderland	Bevoegd gezag
Energiecoöperatie Echteld-Lienden	Actief via stuurgroep en projectgroep betrokken.
Gemeente Buren	Actief via stuurgroep en projectgroep betrokken.
Gemeente Neder-Betuwe	Actief via stuurgroep en projectgroep betrokken.
Vattenfall Duurzame Energie N.V.	Actief via stuurgroep en projectgroep betrokken.
Grondeigenaren in het plangebied (opstalverleners)	Rechtstreeks (1-op-1) betrokken en geconsulteerd over ontwerp en relevante onderwerpen.
Grondeigenaren naast het plangebied	Actief betrokken via informatieavonden, alle communicatiekanalen, de OAR, het ontwerpplatform en persoonlijke keukentafelgesprekken.
Direct omwonenden (< 1000 m)	Actief betrokken via informatieavonden, alle communicatiekanalen, de OAR, het ontwerpplatform en persoonlijke keukentafelgesprekken en vanaf 24 november via de OAR in stuurgroep.
Omwonenden (< 2.500 m)	Actief betrokken via informatieavonden, alle communicatiekanalen, en enkele persoonlijke keukentafelgesprekken en vanaf 24 november via OAR in stuurgroep.
Jongeren	Via jongRES, Jongerenraad Buren en Neder-Betuwe betrokken. 1 vertegenwoordiger rechtstreeks in OAR en ontwerpplatform.
Belangenvereniging Lingemeer	Actief betrokken via informatieavonden, alle communicatiekanalen, de OAR, het ontwerpplatform.
Werkgroep Duurzaam Lingemeer	Rechtstreeks geconsulteerd bij start ontwikkeling windpark. Betrokken via individuele leden in de OAR (niet als werkgroep).
Dorpsvereniging Echteld	Na onderlinge afstemming enkel geïnformeerd via alle communicatiekanalen.
Ondernemers in de regio	Ondernemers in de regio benaderen en betrekken we samen met Vattenfall bij de verdere ontwikkeling van het windpark richting de bouwfase.
LTO-Noord afdeling Betuwe	Na onderlinge afstemming enkel geïnformeerd via alle communicatiekanalen.
Natuur & Milieu Gelderland	Actief betrokken via het ontwerpplatform en rechtstreeks geconsulteerd.
Vereniging natuur & milieu Lingemeer	Na eerste contact enkel geïnformeerd via alle communicatiekanalen.
Waterschap Rivierenland	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
RES Rivierenland	Rechtstreeks geconsulteerd bij start ontwikkeling windpark.
K3	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
EcoBuren	Contact via Energiecoöperatie Echteld Lienden en rechtstreeks bij start ontwikkeling windpark.
Energie Samen Rivierenland	Contact via Energiecoöperatie Echteld Lienden en rechtstreeks bij start ontwikkeling windpark.
Het Gelders Genootschap	Contact via gemeente Buren en Neder Betuwe.

ProRail	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
Rijkswaterstaat	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
Stichting de Langste Boomgaard	Rechtstreeks geconsulteerd bij start ontwikkeling windpark.
Netbeheerder Liander	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
VOLO Echteld	Na onderlinge afstemming enkel geïnformeerd via alle communicatiekanalen.
Oranjevereniging Echteld	Niet actief betrokken.

Tabel 3: betrokken partijen bij start van het proces

Daarnaast zijn de partijen in onderstaande tabel (tabel 4) gedurende het proces in beeld gekomen en ook actief betrokken, onder andere via de zienswijzeprocedure op het participatieplan.

Naam stakeholder	**Gerealiseerde rol in project**
IJsclub de Hoeken	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
Jonge klimaatbeweging, Jongerenraad Buren, Jongerenraad Neder Betuwe, jongRES	Rechtstreeks geconsulteerd bij start ontwikkeling windpark en 1 rechtstreekse vertegenwoordiger in OAR en ontwerpplatform.
Milieuwerkgroep Buren	Na eerste contact enkel geïnformeerd via alle communicatiekanalen.
TenneT	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
Ter Steege Bouw	Rechtstreeks geconsulteerd op relevante onderwerpen.
Vereniging Behoud Lingelandschap	Actief betrokken via het ontwerpplatform en rechtstreeks geconsulteerd.

Tabel 4: betrokken partijen gedurende het proces

Participatie instrumenten hoofdlijn

De belangrijkste participatie instrumenten die zijn ingezet, in lijn met het participatieplan waren:

- Informatieavonden (1 keer digitaal);
- Omgevingsadviesraad;
    - Bewonersplatform
- Ontwerpplatform;
- (Keukentafel)gesprekken;
- Algemene communicatiemiddelen;
    - Digitaal bezoekerscentrum
- Formele procedure (terinzagelegging).

Informatieavonden

De drie brede informatieavonden hebben plaatsgevonden op: 29 maart, 26 juni en 1 november 2023. Daarnaast is op 5 september 2023 een digitale informatieavond georganiseerd en zijn op 18 en 26 maart 2024 twee inloopbijeenkomsten georganiseerd voor vragen over het ontwerp. Deze avonden waren volledig toegankelijk voor iedereen en hadden als doel om de brede omgeving te informeren. Tijdens de avonden zijn bezoekers geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de procedure en de participatiemogelijkheden van het project. Afhankelijk van de fase waarin het project zich bevond, is er om inbreng op diverse onderwerpen gevraagd.

Omgevingsadviesraad
Een representatieve vertegenwoordiging vanuit de omgeving neemt deel aan de zogeheten omgevingsadviesraad (OAR). Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de projectgroep en adviseren op belangrijke momenten aan de stuurgroep. Daarnaast worden met de OAR afspraken gemaakt met Vattenfall en o.a. de provincie in een omgevingsovereenkomst. De OAR is op 24 mei 2023 voor het eerst bij elkaar gekomen en is sindsdien tijdens meerdere bijeenkomsten samengekomen om over verschillende thema's te spreken (zie overzicht verderop in het participatieverslag). Sinds september 2023 zijn ongeveer 15 personen actief lid van de OAR. Naast de omwonenden zijn bij de meeste vergaderingen als toehoorder aanwezig: Vattenfall, de provincie, gemeente Buren, gemeente Neder-Betuwe, Energiecoöperatie Echteld Lienden en een vertegenwoordiging van de grondeigenaren in het projectgebied. De OAR koos een onafhankelijk voorzitter. De OAR heeft een adviseur van de Nederlandse Vereniging voor Omwonenden Windturbines (NLVOW) aangesteld die de OAR onafhankelijk begeleidt en informeert. De provincie financiert deze ondersteuning.

Bewonersplatform
Om als bewoners ook onderling af te stemmen en de vergaderingen van de OAR goed voor te bereiden, werd er op belangrijke momenten ook door de onafhankelijk adviseur een bewonersplatform georganiseerd. Dit werd logistiek gefaciliteerd door Vattenfall. De OAR kwam daarin samen met de adviseur van de NLVOW. Hierbij waren overheden, grondeigenaren, Energiecoöperatie Echteld Lienden en Vattenfall niet aanwezig. Het bewonersplatform is georganiseerd op 18 september en 9 november 2023 en op 4 maart 2024.

Ontwerpplatform
Het doel van de ontwerpplatforms is om samen met de omgeving, Vattenfall, overheden en belangenorganisaties het ontwerp van het windpark te maken. Hierbij zijn concreet aangesloten: Vattenfall, een aantal leden van de OAR, enkele belangenorganisaties, de beide gemeenten en de provincie. Afhankelijk van het onderwerp zijn bij de aanwezige partijen verschillende specialisten uitgenodigd, waaronder bijvoorbeeld namens Vattenfall onderzoeksbureau Witteveen+Bos als opsteller van het milieueffectrapport en provinciale experts op het gebied van landschap.

(Keukentafel)gesprekken
Zowel met de organisaties zoals benoemd in paragraaf 4.1 als met verschillende direct omwonenden zijn vele rechtstreekse gesprekken gevoerd. In het bijzonder toen de 9 potentiële locaties voor de windturbines in beeld kwamen na uitvoering van de milieuonderzoeken. Op dat moment zijn alle omwonenden binnen ongeveer 550 meter benaderd voor een persoonlijk gesprek.

Algemene communicatiemiddelen
De belangrijkste communicatiemiddelen die zijn ingezet bij de ontwikkeling van het windpark zijn:

- De website van Vattenfall (www.energieparkechteldlienden.nl);
    - *Ongeveer 350 unieke bezoekers per maand, die gemiddeld iets meer dan 3 pagina's bekeken en zo'n 2 minuten op de website verbleven (cijfers over 2023 & 2024)*
- De webpagina van de provincie (www.gelderland.nl/energieparkechteldlienden);
    - *Gemiddeld 70 bezoekers per maand*
- De projectnieuwsbrief van Vattenfall;
    - *376 abonnees in maart 2024, 3 keer verstuurd in 2022, 6 keer in 2023, 2 keer in eerste kwartaal 2024.*
- Brieven omwonenden;
    - *Verstuurd in januari, juni en oktober 2023 naar postadressen binnen een straal van (ruim) 1.000 meter om het beoogd windpark heen.*
- Regionale dagbladen (gemeentepagina en/of advertenties);

- Communicatiekanalen gemeente Buren en Neder-Betuwe;
- Persberichten vanuit provincie of Vattenfall;
- Social media (berichten gericht op locatie) provincie Gelderland;
- Nieuwsbrief provincie Gelderland (Gld Leeft).

Digitaal bezoekerscentrum
Sinds juli 2023 is het digitaal bezoekerscentrum voor windpark Echteld Lienden te bezoeken. In het bezoekerscentrum wordt alle beschikbare informatie gedeeld zoals deze ook op de fysieke informatieavonden is getoond en worden belangrijke nieuwsberichten gedeeld. Een essentieel onderdeel van het digitaal bezoekerscentrum zijn de visualisaties. Deze visualisaties bestonden eerst uit kaarten met de voorgestelde onderzoeksrichtingen voor de milieuonderzoeken, daarna de verschillende opties voor de voorkeursopstelling, en uiteindelijk het gekozen VKA door de provincie 3D gevisualiseerd in de bestaande omgeving. Via het bezoekerscentrum kunnen mensen ook een vraag stellen, en optioneel het zichtpunt vanuit de woning op het toekomstige windpark bijvoegen bij hun vraag.

Het bezoekerscentrum is in totaal 1.500 keer bezocht, waarvan 1.300 unieke bezoekers. De bezoekers keken gemiddeld 6 pagina's en bleven iets meer dan 3 minuten in het bezoekerscentrum. Veruit de meeste bezoekers bezochten het bezoekerscentrum rond november 2023 (532 unieke bezoekers), toen de mogelijke opstellingen voor het VKA zijn toegevoegd. Zichtpunten vanaf de Panderweg en Gelderse Singel (Lingemeer) zijn veruit het meest gekozen. Het grootste deel van de bezoekers kwam via de directe URL bij het bezoekerscentrum uit of via de website van het windpark. Daarnaast werden zo'n 200 bezoekers via de site www.tegenwind-echteld-lienden.nl naar het bezoekerscentrum verwezen.

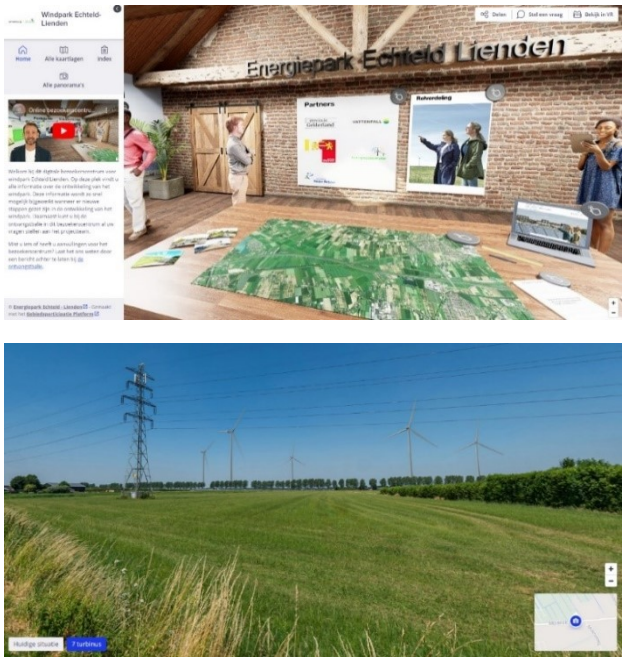

Foto 1. Digitaal bezoekerscentrum, inclusief voorbeeld van een visualisatie

5. Uitgevoerde participatie per fase, inclusief opbrengsten

In dit hoofdstuk beschrijven we per fase van het project wat de belangrijkste doelen van het participatieproces voor die fase waren, welke activiteiten zijn uitgevoerd en wat de belangrijkste opbrengsten waren. Ook geven we per opbrengst aan wat hiermee gedaan is. Uiteraard zijn de resultaten geen volledige weergave van alle inbreng die is opgehaald. Voor dit verslag richten we ons op de punten die het meest genoemd zijn, en voor de meeste partijen/inwoners relevant zijn. We beschrijven op hoofdlijnen wat er met de inbreng is gedaan.

Fase 1: start ruimtelijke procedure (november 2022) tot start opstellen MER (juni 2023)

Na onze bekendmaking dat wij de ruimtelijke procedure voor dit windpark oppakken als bevoegd gezag is toegewerkt naar de eerste stap in de projectprocedure onder de Omgevingswet: De Kennisgeving Voornemen en Participatie. In deze kennisgeving wordt het algemene voornemen voor het windpark bekend gemaakt en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gepubliceerd, samen met het participatieplan. Al deze stukken lagen na vaststelling op 18 april gedurende zes weken ter inzage van 23 april t/m 8 juni 2023 en open voor reactie (een zienswijze).

Doelen participatie fase 1

De belangrijkste doelen van het participatieproces voor deze fase waren:

- Alle relevante partijen, waaronder omwonenden, informeren over de ontwikkeling in algemene zin, en de te doorlopen processtappen;
- Inbreng ophalen voor de milieuonderzoeken;
- Inbreng ophalen voor het participatieplan;
- Algemene zorgen/belangen ophalen voor de rest van de ontwikkelingsfase.

Activiteiten participatie fase 1

De volgende activiteiten zijn in deze periode uitgevoerd:

Informatieavond 1 (29 maart 2023)

De eerste informatieavond werd, in het bijzijn van de betrokken bestuurders van de provincie en gemeente(n), plenair geopend met een korte introductie en duiding van de rolverdeling binnen het project. De provinciaal projectleider heeft het proces toegelicht en Vattenfall de achtergrond van het project. De Energiecoöperatie lichtte de insteek van het financieel meeprofiteren en de manieren waarop mensen mee konden doen toe. Daarna was er een informatiemarkt met vier verschillende tafels en onderwerpen:

1. Leefomgeving
2. Natuur & Landschap
3. Financieel meeprofiteren
4. Mee doen / mee ontwerpen

Tijdens de avond zijn door middel van een schriftelijk formulier kansen en aandachtspunten voor het project opgehaald. Begin mei is een mail gestuurd of telefonisch contact opgenomen met de inwoners die het formulier hadden ingevuld. Er waren ongeveer 90 mensen aanwezig, redelijk gelijk verdeeld over gemeente Buren en gemeente Neder-Betuwe. Geïnteresseerden konden zich ook aanmelden voor de OAR.

Omgevingsadviesraad (24 mei, 8 juni, 28 juni 2023)

Tijdens de eerste vergaderingen van de OAR zijn afspraken gemaakt over de samenwerking en is de voorzitter verkozen. Daarnaast zijn inhoudelijke aandachtspunten meegegeven richting de NRD, is

gesproken over het participatieproces (de informatieavonden) en de mogelijkheden voor financiële participatie. Ook is in deze periode veel aandacht besteed aan het toelichten van de procedure en het geven van uitleg over de (technische) aspecten van een windpark, waaronder geluid. De OAR heeft besloten zich onafhankelijk te laten adviseren met hulp van de Nederlandse Vereniging voor Omwonenden Windturbines (NLVOW) en voor de vergaderingen een onafhankelijke notulist aan te wijzen (uit de omgeving). De OAR is door de provincie in vertrouwen meegenomen in de (concept)nota van zienswijzen bij de NRD om daar ook extra inbreng of aandachtspunten in mee te geven. Gezamenlijk is besloten om toe te werken naar een omgevingsovereenkomst waarin afspraken worden vastgelegd die relevant zijn voor de omgeving. Na een eerste inventarisatie zijn extra acties uitgezet om ook omwonenden uit de kern van Echteld en het noordoostelijk deel van het zoekgebied te betrekken bij de OAR.

Ontwerpplatform 1 (13 juni 2023)
Tijdens het eerste ontwerpplatform is het gezamenlijke ontwerpproces gestart: er is toegelicht welke ruimtelijke beperkingen gelden voor de ontwikkeling van een windpark en wat de ontwerpruimte op hoofdlijnen is bij de ontwikkeling van windpark Echteld Lienden. Daarnaast is er extra inbreng opgehaald voor de milieuonderzoeken in het MER. Verschillende specialisten van Vattenfall waren aanwezig om vragen te beantwoorden.

Tijdens de avond werd gewerkt met kaarten waar alle technische en wettelijke beperkingen voor de ontwikkeling van het windpark op waren aangegeven. Met doorzichtige cirkels die de windturbines en hun onderlinge afstand weergeven, werd gezamenlijk geprobeerd om tot verschillende ontwerpen te komen.

Foto 3. Eerste ontwerpplatform

Persoonlijke gesprekken
Met de meeste partijen genoemd in paragraaf 5.1 zijn in deze periode gesprekken gevoerd. Daarnaast is een tiental gesprekken gevoerd met direct omwonenden van het beoogde windpark.

Zienswijzen op Kennisgeving voornemen en Participatie, NRD en participatieplan
Voor een volledige beantwoording van alle zienswijzen verwijzen we naar de volledige reactienota. De NRD heeft van 27 april t/m 8 juni 2023 ter inzage gelegen. In totaal zijn er 15 zienswijzen ingediend per mail of brief. De meeste zienswijzen kwamen van particulieren, vooral uit de wijk Lingemeer. Daarnaast heeft een netbeheerder en een belangenvereniging een zienswijze ingediend. De belangrijkste aspecten in de zienswijzen waren:

- Stapeling van hinder (A15, Betuwelijn en bestaande windparken)
- Hinder door geluid en slagschaduw
- Zorg om gezondheidseffecten
- Invloed op landschap en cultuurhistorie
- Financiële aspecten (waardedaling woning, eerlijke verdeling lusten en lasten)

Resultaten participatie fase 1
De belangrijkste punten die in deze fase zijn opgehaald staan in onderstaande tabel (tabel 5).

Inbreng	**Bron**	**Hoe mee omgegaan**
Bij informatieavonden meer ruimte voor plenaire toelichting en vragen	Informatieavond	Overgenomen en bij volgende informatieavonden gehanteerd
Duidelijkheid over wat wel/niet vastligt en ontwerpruimte	Informatieavond	Opgenomen in NRD en artikel op website geplaatst
Vragen over noodzaak windenergie	Informatieavond	Toelichting in NRD en op website, ook vanuit RES
Voorkeur voor geen windpark	Informatieavond	Niet overgenomen, noodzaak toegelicht op website en in NRD
Zorgen over geluid en geluidsnormen	Informatieavond	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Zorgen over slagschaduw	Informatieavond	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Mogelijkheden om verder betrokken te blijven	Informatieavond	Gewezen op nieuwsbrief, persoonlijk benaderd
Planschade/waardevermindering woningen	Informatieavond, Gesprekken, OAR	Informatie op website geplaatst, workshop planschade in proces gepland
Landschappelijke inpassing (Hoogte, aansluiting A15); Zichtlijn vanuit Lingemeer	Gesprekken, Ontwerpplatform	Meegenomen in ontwerpplatforms
Mogelijkheden voor vergroening	Gesprekken	Meegenomen in ontwerpplatforms
Financieel meeprofiteren van het windpark	Gesprekken	Uitgewerkt in voorstel Energiecoöperatie & Vattenfall
IJsclub als specifieke stakeholder	OAR	Rechtstreeks betrokken bij het project
Vragen over netaansluiting, bestaand windpark Buren, impact op zonnepanelen in de buurt	OAR	Rechtstreeks beantwoord, op website geplaatst
Vragen over laagfrequent geluid, Cumulatie van geluid en status geluidsnormen	OAR	Geluidsspecialist uitgenodigd voor vergadering OAR
Wens om verlichting op de molens zo veel mogelijk uit te zetten	OAR, Ontwerpplatform	Overgenomen en vastgelegd in projectbesluit
Vogeltrek onderzoeken	OAR	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Specifieke aspecten waterveiligheid	OAR	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Zorgen rondom gezondheid	OAR	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Zorgen over veiligheid	OAR	Meegenomen in milieuonderzoeken (NRD en MER)
Koppelen lokale productie en afnemers	Gesprekken	Wordt verkend door Vattenfall
Breed profiteren van omwonenden	Gesprekken	Uitgewerkt in voorstel Energiecoöperatie & Vattenfall
Streven naar combinatie wind- en zonne-energie	Gesprekken	Onderdeel van de ontwikkeling
Probeer overkoepelend een plus te realiseren voor natuur en biodiversiteit. Minimaal echt functionele compensatie voor natuur	Gesprekken	Opgenomen in voorwaarden vergunning

Breng de meest 'slechte' situatie ook in beeld	Ontwerpplatform	In NRD en MER opgenomen door alternatief 'maximale opwek' te onderzoeken
Vragen en zorgen over beperkte ontwerpruimte in dit gebied	Ontwerpplatform	Bevestigd, waar mogelijk gekeken naar ruimte
Toevoegen (Gelderse) bomen/populieren om zicht, slagschaduw en geluid te beperken	Ontwerpplatform	Meegenomen in ontwerpplatforms en nog onderdeel van ontwerpproces
Maatregelen bij huizen zelf om eventuele hinder te verminderen	Ontwerpplatform	Niet overgenomen op dit moment
Geluidswal plaatsen	Ontwerpplatform	Niet overgenomen i.v.m. kosten
Menselijk aanspreekpunt als het park er staat	Ontwerpplatform	Wordt vastgelegd in omgevingsovereenkomst
Meer ontwerpruimte creëren door geluidsgevoelige bestemmingen te laten 'vervallen'	Ontwerpplatform	Niet overgenomen i.v.m. andere belangen en beperkte haalbaarheid
Nuttig hergebruik van bestaande windturbines	Ontwerpplatform	Nog niet geborgd, wens wordt gesteund door Vattenfall en is in onderzoek
In geluidsonderzoek de boomgaarden en het zonnepark meenemen	Ontwerpplatform	Hier wordt rekening mee gehouden in geluidsmodel (gaat uit van slechtste situatie)
Liever geen 'solitaire molen' zuidoost	Ontwerpplatform	Niet overgenomen in VKA

Tabel 5: opgehaalde punten tijdens participatie in fase 1

Fase 2: uitvoeren Milieuonderzoeken en vaststelling VKA (juni 2023 tot januari 2024)

Na de vaststelling van de Kennisgeving Voornemen en Participatie en na afloop van de terinzageperiode in juni 2023 is gestart met de onderzoeken naar alle milieueffecten. Op basis van deze milieueffecten en inbreng van de omgeving is op 23 januari 2024 een VKA gekozen door Gedeputeerde Staten (GS). In dit VKA wordt het aantal turbines, de bandbreedte voor de hoogte en de indicatieve locaties beschreven. Belangrijke stap in deze fase was het advies van de OAR voor de keuze van het VKA.

Doelen participatie fase 2

De belangrijkste doelen van het participatieproces in deze fase waren:

- Extra inbreng/aandachtspunten voor de milieuonderzoeken, inclusief de onderzochte alternatieven;
- Toelichting op het lopende proces;
- Inbreng op de keuze voor het VKA.

Activiteiten participatie fase 2

De volgende activiteiten zijn in deze periode uitgevoerd:

Informatieavond 2 (26 juni 2023)

Na een algemene toelichting met een terugblik op de afgelopen maanden, de huidige stand van zaken en een vooruitblik naar komende periode, werd via een informatiemarkt informatie gedeeld over algemene zaken, financieel meeprofiteren en de onderzoeksrichtingen voor het ontwerp. Een groot deel van de avond werd besteed aan het beantwoorden van vragen. Bestuurders van beide gemeenten waren ook aanwezig en aanspreekbaar.

Er is deze avond ook inbreng opgehaald. Op posters aan de muur konden aanwezigen aangeven welke onderwerpen belangrijk zijn voor de omgeving op basis van alle aspecten die al waren opgehaald. Daarnaast was er uiteraard ruimte om aspecten toe te voegen. De uitkomsten van deze posters staan weergegeven in onderstaande tabel (tabel 6). Er waren ongeveer 65 bezoekers aanwezig tijdens de informatieavond.

Aspect	Aantal keer onderstreept
Geluid	36
Landschappelijke inpassing	20
Slagschaduw	18
Ecologie (Vogels, vleermuizen, etc.)	18
Waardevermindering huis	17
Gezondheid	8
Verlichting op de molens	7
Energieopbrengst	7
Natuur (compensatie)	7
Veiligheid	4
Defensieoefeningen	1

Tabel 6: uitkomsten participatie informatieavond 2

Foto 4. Tweede informatieavond

Digitale informatieavond (5 september 2023)
Op 5 september 2023 heeft Vattenfall in samenwerking met de provincie een digitale informatieavond georganiseerd. Tijdens de avond werd er teruggekeken op de afgelopen periode, toegelicht wat de actuele stand van zaken was rondom het windpark en vooruitgekeken naar de komende tijd. Na een presentatie was er ruimte om vragen te stellen en eventuele zorgen te bespreken. Ook Energiecoöperatie Echteld Lienden was aanwezig om vragen te beantwoorden. Tijdens deze informatieavond is dezelfde informatie gedeeld als bij de fysieke informatieavonden van 29 maart en 26 juni. Op deze manier is geprobeerd de mensen te bereiken die niet in staat waren naar een fysieke bijeenkomst te komen. Ongeveer 25 mensen hadden zich aangemeld voor de digitale informatieavond, uiteindelijk waren er ongeveer 10 mensen aanwezig.

Informatieavond 3 (1 november 2023)
De derde informatieavond werd geopend met een toelichting van de gedeputeerde namens de provincie Gelderland. Daarna werd de totstandkoming van het ontwerp en een toelichting van het concept-MER gegeven. Er werd toegelicht op welke plekken er - vanuit de milieuonderzoeken - ruimte is om een windturbine te plaatsen. Ook was er gelegenheid om tijdens en na de presentatie vragen te stellen.

Tijdens de presentaties en het gedeelte voor vragen werden er veel zorgen geuit en kritische vragen gesteld over de afstand tot woningen, het thema gezondheid en in het bijzonder geluid.

Daarna waren er wederom verschillende informatietafels, waaronder het aanbod vanuit de Energiecoöperatie, de visualisaties van het mogelijke ontwerp en de informatie over mogelijke turbineposities. Per turbinepositie was het mogelijk om voor- en nadelen te benoemen vanuit het perspectief van de aanwezigen. De Werkgroep Zeearend Nederland was op uitnodiging van (een deel van) de OAR ook aanwezig om informatie te delen. Met name de visualisaties en transparantie werden positief beoordeeld, ondanks de zorgen die hier soms ook uit voortkwamen.

Omgevingsadviesraad (30 augustus, 21 september, 23 oktober, 14 november, 14 december 2023)
Allereerst is op 30 augustus de samenstelling van de OAR bekrachtigd en daarmee ook het toevoegen van nieuwe leden in principe uitgesloten. De groep is samengesteld met vertegenwoordigers vanuit alle kanten van het zoekgebied. Vanaf de zomer 2023 lag ook voor de OAR de nadruk op de voorlopige uitkomsten van de milieuonderzoeken en het toewerken naar een VKA. Ook bleef het onderwerp financiële participatie de aandacht behouden en is er met de OAR gesproken over het (verbeteren van het) participatieproces zelf.
Er is uitgebreid stilgestaan bij het onderwerp geluid door een geluidsspecialist uit te nodigen, en voor de milieuonderzoeken is onderzoeksbureau Witteveen+Bos om een toelichting gevraagd. Het onderwerp omgevingsovereenkomst is wel regelmatig besproken, maar de focus lag hierbij op het proces en (nog) niet op inhoudelijke invulling.

Advies OAR op VKA
Op 16 november 2023 heeft de OAR op basis van alle beschikbaar gestelde informatie een advies uitgebracht aan de stuurgroep over de keuze van het VKA. Dit advies is ingebracht in de stuurgroep en mondeling toegelicht door de voorzitter van de OAR en de adviseur van de OAR. Het advies is te vinden via deze link. Het advies is mondeling en schriftelijk beantwoord door de provincie.

Op 14 december 2023 is gedeputeerde Ans Mol uitgenodigd om in gesprek te gaan over de keuze richting het VKA. Het advies van de OAR was op dit moment al uitgebracht en de stuurgroep-vergadering waarin het VKA is besproken, had op dat moment al plaatsgevonden. De OAR heeft de gedeputeerde zijn overwegingen extra meegegeven en het gesprek gevoerd over de te maken keuze door Gedeputeerde Staten. Ook zijn tijdens deze vergadering twee sprekers van WindWiki gevraagd door (een deel van) de OAR om een toelichting te geven op hun zorgen rondom gezondheid en windturbines.

Ontwerpplatform (9 oktober, 30 oktober 2023)
In afstemming met de OAR en de overige aanwezigen bij het ontwerpplatform is gekozen om in deze belangrijke fase het ontwerpplatform in 2 fases plaats te laten vinden. Tijdens de eerste sessie werd vooral informatie gepresenteerd en werden vragen opgehaald, in de tweede sessie kon waar mogelijk inbreng worden geleverd op het ontwerp. De uitkomsten van beide avonden zijn gebruikt om het advies aan de stuurgroep te verrijken en richting te geven aan de keuzes die gemaakt konden worden.

Ontwerpplatform 2 (9 oktober)
Tijdens het tweede ontwerpplatform zijn de voorlopige uitkomsten van het concept-MER gedeeld en gepresenteerd. Daarnaast zijn uitgangspunten van Vattenfall toegelicht en mogelijke ontwerpvarianten gedeeld. De avond had als belangrijkste vraag: welke informatie is nodig om tot een goed advies aan de stuurgroep te komen? Uiteraard zijn alle inhoudelijke punten die al wel zijn meegegeven ook genoteerd en waar mogelijk verwerkt.

Ontwerpplatform 3 (30 oktober)
Tijdens het derde ontwerpplatform is teruggekeken op de vragen en aandachtspunten uit de vorige bijeenkomst. De verschillende mogelijke scenario's zijn uitgebreid toegelicht en per turbine is informatie beschikbaar gesteld over de onderwerpen energieopbrengst, natuureffecten, impact van amendement gemeente Buren, landschappelijke inpassing en het aantal huishoudens binnen 400, 500 en 600 meter. Voor de verschillende alternatieven zijn deze effecten het meest onderscheidend.

Per turbinelocatie zijn verschillende afwegingen te maken waarom de locaties wel of niet zouden moeten worden opgenomen in het VKA. Naast deze afwegingen per turbine is in algemene zin geconcludeerd dat het ontwerpplatform de provincie adviseert om de volgende volgorde van afwegingscriteria te hanteren:

1. Leefomgeving (geluid)
2. Natuur
3. Opwek
4. Landschappelijke inpassing
5. Amendement Gemeente Buren

Deze prioriteit volgend lijkt bij een scenario van 8 windturbines het meest logisch om positie 1 te schrappen (de meest westelijke turbine ten zuiden van de A15).

Bespreking VKA in stuurgroep 24 november 2023
Op 24 november 2023 besprak de stuurgroep het voorkeursalternatief en het advies daarover van de OAR. De vertegenwoordigers van de OAR in de stuurgroep lichtten hun advies voor 4 windmolens toe. In de stuurgroep is geconcludeerd dat er een voorkeur bestaat voor zo min mogelijk en zo hoog mogelijke turbines. Vanuit de omgeving is er een duidelijke voorkeur om turbine 1 te schrappen, vanwege de nabijheid van woningen in Echteld en Lingemeer. De stuurgroep is niet gezamenlijk tot een eenduidig advies gekomen voor het VKA. De provincie neemt de overwegingen mee in de door GS te maken afweging.

Persoonlijke gesprekken
Met name richting eind 2023 (oktober/november) zijn alle omwonenden die dichtbij (minder dan 550 meter) bij de beoogde locaties van de windturbines wonen benaderd. Met een tiental van hen is een 1-op-1 gesprek gevoerd om een toelichting te geven op de stand van zaken, aandachtspunten op te halen en afspraken te maken voor het vervolg.

Zienswijzen van omwonenden op het VKA
Verschillende omwonenden hebben in de periode oktober/november 2023 hun visie op de ontwikkeling van het windpark gedeeld met de OAR, provincie en Vattenfall. Dit betrof ook individuele leden van de OAR. Deze zienswijzen zijn als bijlage toegevoegd bij de stukken die in de stuurgroep van 24 november 2023 zijn besproken. Daarin wordt vooral de noodzaak van het windpark ter discussie gesteld en worden verschillende meningen gedeeld over welke posities het meest onwenselijk zouden zijn.

Resultaten participatie fase 2
De belangrijkste punten die in deze fase zijn opgehaald staan in onderstaande tabellen (tabel 7 en tabel 8).

Inbreng	**Bron**	**Hoe mee omgegaan**
Specifieke vragen over geluid	OAR	Rechtstreeks beantwoord en op website bij veel gestelde vragen aangevuld
Extra duidelijkheid bieden over zoekgebied	OAR	Extra gedeeld op website
Vragen over lokale zonnepanelen en effect windpark	OAR	Rechtstreeks beantwoord en op website bij veel gestelde vragen aangevuld
Uitbreiding A15 uitzoeken en eventueel meenemen		Niet overgenomen want niet relevant (uitbreiding is niet opgenomen in MIRT)
Delen concept-MER in vertrouwen met OAR	OAR	Overgenomen
Vraag over coating windturbines	OAR	Rechtstreeks beantwoord, later toegevoegd op website
Zeearend en kieviet meenemen in onderzoeken	OAR, Ontwerpplatform	Overgenomen
Hoogspanningsmasten meenemen in milieuonderzoeken	OAR	Overgenomen
Vragen over bouwfase	OAR	Genoteerd, deels onderdeel omgevingsovereenkomst, deels later aan de orde
Visualisaties delen, ook van alternatieven	OAR	Overgenomen
Woningbouwplannen Lingemeer meenemen	Ontwerpplatform	Overgenomen
Aandacht voor transport en mogelijke kap bomen, liever niet via Saneringsweg	Ontwerpplatform	Overgenomen
Uitstoot van stikstof tijdens gebruiksfase	Ontwerpplatform	Meegenomen in milieuonderzoeken (MER)
Uitstoot andere stoffen tijdens gebruiksfase	Ontwerpplatform	Meegenomen in milieuonderzoeken (MER)
Landelijke conceptnormen delen	Ontwerpplatform	Zijn gedeeld. Voor dit project worden lokale normen vastgesteld.
Impact windrichting op geluidseffecten	Ontwerpplatform	Uitgezocht en toegelicht tijdens ontwerpplatform
Onderbouw de noodzaak van 8 windturbines voor het RES-doel	Ontwerpplatform	Uitgezocht en toegelicht tijdens ontwerpplatform en informatieavond
Per scenario in kaart brengen aantal huishoudens in cirkels en indicatieve geluidscontouren	Ontwerpplatform	Uitgezocht en toegelicht tijdens ontwerpplatform en informatieavond
Waarom geen (nog) groter turbinetype (7,2 MW)	Ontwerpplatform	Uitgezocht en toegelicht tijdens ontwerpplatform
Schrap windturbine 1 als eerst	Ontwerpplatform	Overgenomen
Prioritering ontwerpplatform bij afwegingen scenario's: 1. *Leefomgeving (Geluid)* 2. *Natuur*	Ontwerpplatform	Grotendeels overgenomen waar mogelijk. De provincie heeft het amendement van de gemeente Buren wel laten meewegen in haar uiteindelijke keuze voor het VKA.

3. *Opwek* 4. *Landschappelijke inpassing* 5. *Amendement Gemeente Buren*		

Tabel 7: resultaten participatie fase 2

Advies OAR		**Hoe mee omgegaan**
Noodzakelijkheid van het windpark	OAR-advies	Niet overgenomen
Geen woonkern onevenredig zwaar belasten	OAR-advies	Overgenomen
Niet meer overlast dan de huidige 4 windturbines	OAR-advies	Niet overgenomen vanwege RES-doelstelling en financiële haalbaarheid
Aansluiting bij bestaande infrastructuur	OAR-advies	Overgenomen
Voorkeur voor “minder maar dan grotere windturbines”	OAR-advies	Overgenomen
Maximaal 4 grote windturbines, op de meest centraal gelegen posities	OAR-advies	Niet overgenomen vanwege RES-doelstelling en financiële haalbaarheid
Verwijzing naar actieplan Geluid provincie (max 63 dB)	OAR-advies	Niet relevant voor ontwikkeling windpark, is gericht op weggeluid. Cumulatie meegenomen in milieuonderzoeken
Bij geluidsreductiemodus ook een maximale geluidsnormering (Leaq) opnemen	OAR-advies	Mogelijk onderdeel omgevingsovereenkomst, nog in bespreking
Houd nieuwe normen aan, inclusief 2 keer tiphoogte afstandsnorm	OAR-advies	Niet overgenomen vanwege RES-doelstelling en financiële haalbaarheid
Geluidsnorm van 42 dB Lden	OAR-advies	Niet overgenomen. Afweging tussen energieopbrengst en mogelijk vermeden overlast.
Een totale MER voor zon- en windpark samen	OAR-advies	Planvorming zonnepark is al volledig afgerond. Bij milieuonderzoeken wordt dit dus als bestaande situatie meegenomen (autonome ontwikkeling)
OAR toevoegen aan de stuurgroep	OAR-advies	Overgenomen

Tabel 8: advies OAR

Fase 3: vaststelling VKA tot vergunningsaanvraag (januari tot maart 2024)

Na de vaststelling van het VKA is door Vattenfall op basis van het VKA een definitief ontwerp voor het windpark gemaakt, inclusief kabels en wegen. Daarnaast zijn voor het VKA alle milieueffecten specifiek onderzocht. Met de omgeving wordt (verder) gewerkt aan een omgevingsovereenkomst. Ook wordt - nu duidelijk is hoe het windpark er grofweg uit komt te zien - gezocht naar specifieke koppelkansen om de landschappelijke inpassing zo goed mogelijk te maken.

Doelen participatie fase 3

De belangrijkste doelen van het participatieproces in deze fase waren:

- Toelichting op de keuze voor het VKA;
- Ophalen koppelkansen bij realisatie windpark;
- Ophalen inbreng voor landschappelijke inpassing windpark.

Activiteiten participatie fase 3

De volgende activiteiten zijn in deze periode uitgevoerd:

Omgevingsadviesraad (22 januari, 29 februari 2024)
In de vergaderingen van de OAR begin 2024 is vooral aandacht besteed aan de omgevingsovereenkomst en de mogelijkheden voor financiële participatie bij het windpark, ook in relatie tot de gemeentelijke omgevingsfondsen. Daarnaast is uitgebreid stilgestaan bij het besluit van de provincie over het VKA en de teleurstelling van de OAR over het niet overnemen van haar advies.

Inloopbijeenkomsten (18 maart, 26 maart 2024)
Op de inloopbijeenkomsten die zijn georganiseerd op 18 en 26 maart 2024 was er informatie beschikbaar over het gekozen VKA, aangevuld met de voorlopige ontwerpen van kabels en wegen vanuit Vattenfall. Ook is aan de hand van voorbeelden geprobeerd om bij de omgeving inbreng op te halen welke 'toevoegingen' (bijvoorbeeld een wandelpad, of toevoegen van groen) konden bijdragen aan een goede landschappelijke inpassing van het windpark.

Tijdens de avond op 18 maart waren zo'n 25 tot 30 personen verspreid over de avond aanwezig. Op 26 maart zijn er in totaal zo'n 30 mensen langsgekomen. Het grootste deel van de bezoekers kwam hun zorgen uitspreken over o.a. geluid, gezondheid, waardedaling, er zijn specifieke vragen gesteld en er zijn een aantal suggesties voor 'toevoegingen' opgehaald als het toevoegen van bomen op specifieke plekken. Voor veel bezoekers was de vraag over de 'toevoegingen' ingewikkeld, vanwege onderliggende zorgen.

Ontwerpplatform (21 maart 2024)
Tijdens het vierde en laatste ontwerpplatform is er kort teruggeblikt op de eerdere avonden. Ook is het VKA toegelicht, waarbij met name de wegen, kabels en funderingen zijn weergegeven. Belangrijke afwegingen omtrent de schuifruimte tussen turbine 1 en 2 zijn besproken en de leden hebben nagedacht over mogelijkheden om de landschappelijke inpassing van het project te vergroten. De belangrijkste vragen en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven in tabel 9.

Bespreking omwonendenvoordeel en second opinion in stuurgroep 22 maart 2024
Op 22 november 2024 besprak de stuurgroep het voorstel voor het omwonendenvoordeel en de second opinion. De second opinion is voor de stuurgroep aanleiding de ingeslagen weg voort te zetten en het omwonendenvoordeel concreet uit te werken in gesprek met de OAR.

Afstemming met grondeigenaren
Na vaststelling van het VKA is er door Vattenfall gewerkt aan een definitief ontwerp inclusief kabels en leidingen. Een belangrijke stap hierbij was de afstemming met de grondeigenaren in het gebied. Deze hebben immers een belangrijke stem in de mogelijkheden voor de aanleg van wegen en kabels.

Resultaten participatie fase 3

De belangrijkste punten die in deze fase zijn opgehaald, staan in onderstaande tabel (tabel 9).

Inbreng	Bron	Hoe mee omgegaan
Specifieke ontwerpruimte per molen (50 meter) in beeld brengen	OAR	Gepresenteerd op ontwerpplatform
Schuifruimte zuidwestelijk deel zoekgebied na schrappen turbine 1 afwegen	OAR	Gepresenteerd op ontwerpplatform, geleid tot X
Heroverwegen schrappen windturbine 8	OAR	Niet overgenomen
Inzicht in geluidsgevoelige objecten binnen 1.000 meter	OAR	Gepresenteerd op ontwerpplatform
Inzicht in energieopbrengst scenario OAR (4 windturbines)	OAR	Gepresenteerd op ontwerpplatform
Inzicht in welke huishoudens tussen 45 en 47 dB Lden vallen bij een norm van 47 dB Lden	OAR	Gepresenteerd op ontwerpplatform
Vraag over invloed van geluid op dieren	Inloopbijeenkomsten	In onderzoek
Vraag over coating windturbines en stoffen die vrij komen	Inloopbijeenkomsten	Rechtstreeks beantwoord, later toegevoegd op website
Vragen over transportroutes	Inloopbijeenkomsten	Op avond zelf beantwoord, later toegevoegd op website
Zorgen over vogelslachtoffers algemeen	Inloopbijeenkomsten	Meegenomen in milieuonderzoeken (MER), mitigatiemaatregelen opgenomen in projectbesluit
Landschappelijke inpassing: Toevoeging van (hoge) bomen op specifieke locaties (bijvoorbeeld eind Pottumsestraat)	Inloopbijeenkomsten	In onderzoek
Landschappelijke inpassing: Onderkant turbines groen	Inloopbijeenkomsten	In onderzoek
Overweeg kleur wieken vanwege vogelslachtoffers	Inloopbijeenkomsten	In onderzoek, afweging ten opzichte van andere belangen als zicht noodzakelijk
Voeg groen toe. Denk hierbij met name langs al bestaande infrastructuur als wegen. Concrete plekken die zijn genoemd: - Achter Molenstraat (per huishouden maatwerk) - Bij ingang Lingemeer - Richting Pottum Tussen het spoor en saneringsweg	Ontwerpplatform	In onderzoek
Put uit alle plannen die er zijn met inbreng (LOP Neder Betuwe, Streekplan provincie). Als je groen toevoegt, probeer wel zo uniform mogelijk te blijven, ook in aansluiting op de bestaande plannen die er al liggen.	Ontwerpplatform	In onderzoek
Overweeg een groene voet bij alle turbines	Ontwerpplatform	In onderzoek
Onderzoek op ‘rest’ stukjes grond of je ecologisch nuttige functies kan toevoegen	Ontwerpplatform	In onderzoek

Tabel 9: resultaten participatie fase 3

Fase 4: vergunningsaanvraag tot ontwerpbesluiten (april tot juli 2024)

Na de vergunningsaanvraag op 29 maart 2024 hebben nog verschillende participatieactiviteiten plaats gevonden. Zo heeft de omgevingsadviesraad meerdere bijeenkomsten gehad en heeft Vattenfall een workshop nadeelcompensatie gefaciliteerd. Daarnaast heeft Provincie Gelderland een bezoek gebracht aan zowel de gemeenteraad van de gemeente Buren als de gemeenteraad van de gemeente Neder-Betuwe.

Bovenwettelijk vooroverleg april 2024

De concept-stukken van de vergunningaanvraag zijn ter beoordeling aan verschillende partijen voorgelegd. Het verslag van dit bovenwettelijke vooroverleg is opgenomen in Bijlage I – Verslag bovenwettelijk vooroverleg.

Omgevingsadviesraad (10 april, 13 mei en 20 juni 2024)

In de vergadering van de OAR op 10 april is teruggeblikt op het ontwerpplatform en de inloopbijeenkomsten.
Tijdens de vergadering van 13 mei is een toelichting gegeven op de lokale normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid. Daarnaast is de omgevingsovereenkomst besproken en is het MER met de leden van de OAR gedeeld.
Op 20 juni is er uitgebreid gesproken over de diverse onderwerpen in omgevingsovereenkomst.

Thema-avond geluid en gezondheid 12 april 2024

Op verzoek van de OAR is op 12 april een thema-avond over geluid en gezondheid georganiseerd. Ongeveer 15 deelnemers luisterden naar presentaties van dhr. Bron en dhr. Van den Berg, specialist geluid en gezondheid. De avond werd begeleid door de adviseur van de OAR.

Workshop nadeelcompensatie 15 mei 2024

Naar aanleiding van vele vragen over nadeelcompensatie heeft Vattenfall na vergunningsaanvraag een workshop nadeelcompensatie (voormalig planschade) gefaciliteerd in dorpshuis IJzendoorn. Een onafhankelijk adviseur van Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ) gaf een presentatie, waarin werd toegelicht wat nadeelcompensatie is, hoe een aanvraag kan worden ingediend en wat het beoordelingskader voor een aanvraag is. Naderhand was er ruimte voor het stellen van vragen. Er waren 39 aanmeldingen voor de avond en er waren ongeveer 35 personen aanwezig. De presentatie die gegeven is, is naderhand met alle deelnemers gedeeld. Tijdens de workshop is aangegeven dat er op een later moment eenzelfde workshop kan worden georganiseerd.

Bezoek Gedeputeerde aan gemeenteraad Neder-Betuwe 23 mei 2024

Op donderdag 23 mei bracht een gedeputeerde van de Provincie Gelderland een bezoek aan de gemeenteraad van Neder-Betuwe. De reden van het bezoek was een brief van de gemeenteraad aan de Provincie met vragen over de ontwikkelingen van het windpark. Gedeputeerde Ans Mol gaf uitleg over het proces, de ruimtelijke procedure, de besluitvorming en de financiële participatie van het project.

Bezoek Gedeputeerde aan gemeenteraad Buren 18 juni 2024

Gedeputeerde Ans Mol bracht samen met projectleider Duco van Dijk op 18 juni ook een bezoek aan de gemeenteraad van de gemeente Buren, waarbij een presentatie is gegeven over het project en alle vragen omtrent de ontwikkelingen van het windpark zijn beantwoord.

Bespreking wijziging planning in stuurgroep 24 juni 2024

Op 24 juni 2024 besprak de stuurgroep de wijziging van de planning van de besluitvorming. Ook de recente raadsavonden en het omwonendenvoordeel stonden op de agenda .

Financiële participatie en omgevingsovereenkomst (doorlopend)
Bij de ontwikkeling van een windpark gaat participatie, naast de procesparticipatie die uitvoerig is beschreven in dit verslag, ook over de mogelijkheid tot financiële participatie. Dit vormt dan ook een belangrijk onderdeel bij procesparticipatie.

Voor dit specifieke windpark heeft de stuurgroep gevraagd of Vattenfall en de Energiecoöperatie de invulling van financiële participatie konden onderzoeken, die een bijdrage kan leveren aan het bestrijden van energiearmoede. Deze opdracht sluit naadloos aan op het streven van de Energiecoöperatie. Voor dit windpark is gezocht naar een voorstel waar iedereen van mee kan profiteren, zonder de inbreng van eigen financiële middelen op voorhand.

In eerste instantie is verkend of door het rechtstreeks verkopen van de stroom van het windpark via een consumentencontract (van bijvoorbeeld Vattenfall) het doel kon worden bereikt. Hierover is enkele maanden intensief overleg gevoerd tussen de Energiecoöperatie en specialisten van Vattenfall. Dit bleek helaas technisch (nog) niet uitvoerbaar en niet doelmatig.

Uiteindelijk is het omwonendenvoordeel uitgewerkt, waar op dit moment de laatste hand aan wordt gelegd. In dit voorstel worden extra opbrengsten boven de kostprijs van het windpark rechtstreeks gedeeld met de Energiecoöperatie, die dit vervolgens deelt met alle huishoudens in de omgeving die lid zijn. Hier komt geen eigen investering bij kijken.

Belangrijke momenten waarop voor dit voorstel inbreng is gevraagd:
- Enquête van de Energiecoöperatie (feb – april 2023 - 115 respondenten)
- Alle informatieavonden
- Ledenvergaderingen van de Energiecoöperatie
- Verschillende vergaderingen met de OAR

Op het voorstel is in opdracht van de provincie een onafhankelijke second opinion uitgevoerd. De belangrijkste conclusies hiervan zijn dat:
- het voorstel bijdraagt aan het bestrijden van energiearmoede
- het voorstel - vanwege de geheel andere structuur en opzet - in financiële zin niet is te vergelijken met 'klassiek' lokaal eigendom

Vooruitblik participatie
Bij het schrijven van dit verslag is het participatietraject nog niet afgerond. Onderdelen die in ieder geval nog plaats gaan vinden:
- Afronden financiële participatievoorstel;
- Afronden en sluiten omgevingsovereenkomst;
- Informatieavond na publicatie ontwerpprojectbesluit;
- Reguliere communicatie via de beschikbare kanalen over belangrijke tussenstappen.

Daarnaast wordt op ieder moment in afstemming met de gemeenten, Vattenfall en Energiecoöperatie bepaald of extra inzet wenselijk is.

6. Evaluatie

De provincie toetst of de participatie aan landelijk en eigen provinciaal beleid voldoet. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste resultaten.

Reflectie op doelbereik participatie inzet

Met het participatietraject streven we ernaar dat iedereen optimaal gebruik kan maken van het wettelijk inspraakrecht en invloed kan uitoefenen op het projectbesluit. Kern is om in samenspraak met mensen het beste plan voor het windpark te ontwikkelen.

Wij en Vattenfall zijn geslaagd in deze opzet, zoals in dit participatieverslag goed is terug te lezen. Er zijn veel verschillende mogelijkheden aangeboden voor belanghebbenden om deel te nemen aan het gesprek over de inrichting van het park: bewonersavonden, ontwerpplatform, OAR, bewonersplatform, digitaal bezoekerscentrum en vele individuele gesprekken. Belanghebbenden hebben goed gebruik gemaakt van deze mogelijkheden. We zijn er echter niet voldoende in zijn geslaagd om een representatievere vertegenwoordiging te betrekken bij het project: jongeren, vrouwen en Nederlanders met een migratieachtergrond waren ondervertegenwoordigd. De betrokkenheid van omwonenden bij de OAR is groot. Zo bleek het aanbod van participatiemomenten gedurende het proces en het gebruik hiervan door de betrokkenen succesvol.

Tegelijkertijd signaleren we onder betrokkenen veel ontevredenheid over de gang van zaken. De gespreksonderwerpen die vanuit ons en Vattenfall werden aangeboden, zoals ontwerp en inrichting van het windpark, mitigatiemaatregelen en financiële participatie, vonden vaak geen weerklank onder de belanghebbenden, die het vooral over het besluit zelf wilden hebben: de vraag of het windpark er überhaupt wel moet komen. Dit besluit heeft zijn oorsprong in de RES 1.0 Fruitdelta Rivierenland. Omwonenden en ook de gemeente Buren betwisten de inhoud van de RES en hebben het gevoel niet gehoord te worden in hun zorgen over de gevolgen van de komst van het windpark. Ondanks onze voortdurende inspanningen om de status van het besluit toe te lichten, werd dit door een groot deel van de direct omwonenden niet begrepen, laat staan geaccepteerd.

Ook concluderen we dat er een beeld in de omgeving heerst, waarbij men vindt dat er weinig ruimte was voor het meenemen van inbreng uit de omgeving. In hoofdstuk 5 hebben we beschreven welke inbreng heeft geleid tot concrete aanpassingen. Wij concluderen dat deze inbreng grote invloed heeft gehad op cruciale punten. Voorbeelden hiervan zijn het schrappen van de meest westelijke turbine, dat voorkomt uit de inbreng van de omgeving, omdat deze invloed had op de meeste huishoudens.
Ook het schrappen van een tweede turbine en de concessie daarmee op het RES-doel is één van de concrete aanpassingen. De voorziening die in de turbines wordt ingebouwd door Vattenfall om slagschaduw te voorkomen en verdere invullingen in het ontwerp zijn ook concrete voorbeelden van het meenemen van de input uit de omgeving.

Concluderend is het zeer uitdagend geweest om tot een constructief gesprek te komen over de inrichting van het windpark. Inzet van ons en Vattenfall is om dit gesprek te voeden met relevante informatie en mogelijkheden voor omwonenden om invloed te hebben op de inrichting van en financiële participatie voor het windpark. De komende periode wordt er door ons, Vattenfall, Energiecoöperatie en omwonenden gewerkt aan de omgevingsovereenkomst, waarin afspraken worden vastgelegd over ontwerp, inrichting, mitigatie en financiële participatie.

Welke middelen en inzet passen we in een volgend traject weer toe?

Intensieve samenwerking tussen provincie, Vattenfall en Energiecoöperatie
De samenwerking in gezamenlijke stuurgroep, projectgroep en de werkgroepen communicatie en financiële participatie is goed bevallen. Een goed participatieproces is in het belang van alle partijen, die elk vanuit hun eigen rol aanvullende kennis en informatie aan kunnen dragen ten behoeve van het participatieproces. Omdat de rolverdeling voor belanghebbenden soms verwarrend kan zijn, is het noodzakelijk de verschillende rollen tijdens bijvoorbeeld bijeenkomsten helder toe te lichten.
In het bijzonder spreken we onze complimenten uit voor (medewerkers van) de gemeente Buren en gemeente Neder-Betuwe. Die ook op momenten dat er inhoudelijk verschil van inzicht was altijd hebben meegewerkt om de communicatie richting hun inwoners zo duidelijk mogelijk te houden.

Intensieve, brede inzet van middelen en activiteiten met veel ruimte voor persoonlijk contact
Belanghebbenden hebben verschillende voorkeuren om betrokken te zijn. Met het zeer brede palet aan activiteiten, contactmogelijkheden en platforms dat door Vattenfall is aangeboden, heeft iedereen de gelegenheid gehad om te kiezen op welke manier ze mee willen doen. Belanghebbenden die zich minder comfortabel voelen bij publieke bijeenkomsten konden hun informatie ophalen en inbreng leveren via het digitale bezoekerscentrum. Het aantal bezoekers van dit centrum geeft aanleiding dit een volgende keer opnieuw toe te passen.

Bestuurlijke betrokkenheid, zichtbaarheid en toegankelijkheid
De betrokken bestuurders bij het project zijn regelmatig aanwezig geweest, vooral op informatieavonden, maar bijvoorbeeld ook tijdens een bijeenkomst van de OAR. In een aantal gevallen zijn ook individuele gesprekken gevoerd met direct omwonenden. Deze betrokkenheid wordt doorgaans goed gewaardeerd door belanghebbenden, ook als ze het niet eens zijn met de genomen besluiten. De bestuurders geven democratische legitimiteit aan de besluitvorming, bieden een luisterend oor voor de zorgen die leven en leggen publiekelijk verantwoording af over hun bestuurlijke inzet.

Inzet externe inhoudelijke ondersteuning omgevingsadviesraad
De grote hoeveelheid complexe informatie in het traject kan overweldigend zijn voor direct betrokkenen die mee willen praten over het ontwerp en de nadere invulling van bijvoorbeeld mitigerende maatregelen of financiële participatie. We zijn als provincie tevreden over het faciliteren van een externe onafhankelijke adviseur voor de OAR, die omwonenden inhoudelijk ondersteunt in het proces. Dit is erg behulpzaam geweest en leidde tot een soepeler proces, groter inzicht van omwonenden en kwalitatief betere (tussen)producten.

Vertegenwoordiging omgevingsadviesraad in de stuurgroep
Directe vertegenwoordiging van de OAR/omwonenden in de stuurgroep wordt gewaardeerd door belanghebbenden en leidt tot grotere transparantie en een directere uitwisseling van visies en standpunten tussen de projectpartners en degenen die worden geraakt in hun belangen. Als provincie zien we het duidelijk als een gemiste kans dat we hier niet eerder in hebben voorzien (zie ook volgende paragraaf).

Welke lessen leren we voor volgende trajecten?

Heldere werkafspraken omgevingsadviesraad
De OAR kende geen duidelijk startmoment en is geleidelijk gevuld met vertegenwoordigers, wat leidde tot een rommelige start. Bij aanvang van de OAR moest veel worden gesproken over het doel, de samenstelling en de werkwijze van de OAR, voordat echt op de inhoud kon worden overgegaan. Een voorzitter moest nog worden gevonden en van vertegenwoordiging in de stuurgroep of externe ondersteuning was nog geen sprake. Voor volgende trajecten verdient het aanbeveling een helder startmoment te creëren en al bij aanvang een eerste globale voorstel over rol en werkwijze op papier te zetten en te bespreken met de leden van de raad. Ook het aantrekken van een externe inhoudelijk adviseur bij de start en vertegenwoordiging van de raad in de stuurgroep kan dan meteen worden georganiseerd.

Overweeg tijdig of een ontwerpplatform een adequaat middel is
Al vanaf de start was duidelijk dat het zoekgebied geen grote ontwerpruimte biedt in de zin van meerdere mogelijke opstellingsvarianten. Voor belanghebbenden een grote teleurstelling, terwijl de naam van het platform doet vermoeden dat er nog veel 'participatieruimte' zou zijn. Op de eerste bijeenkomst van het platform is dit op zichzelf helder toegelicht, maar velen hebben dit ervaren als teleurstellend. Het doel van het ontwerpplatform (samen ontwerpen en belangen wegen) is daarmee niet volledig bereikt. Dit werd versterkt doordat er veel bewoners aanwezig waren en relatief weinig vertegenwoordigers vanuit verschillende andere belangen. Daarnaast heeft het delen van alle ontwerpstappen wel meerwaarde gehad. De omgeving heeft stap voor stap echt in de keuken kunnen meekijken hoe het ontwerp tot stand is gekomen. Daarnaast zijn er op specifieke onderwerpen waardevolle toevoegingen ingebracht. Terugkijkend komen we tot de conclusie dat voor een volgend project deze afweging opnieuw zorgvuldig gemaakt moet worden.

Blijf voortdurend aandacht besteden aan sfeer en 'gesprekshygiëne'
In de soms sterk gepolariseerde discussie over windenergie kunnen emoties af en toe hoog oplopen. Dit draagt in het algemeen niet bij aan een goede dialoog. Ook in navolgende trajecten moet daarom voortdurend aandacht worden besteed aan de sfeer en respectvolle omgang met elkaar. Voor plenaire bijeenkomsten moet vaker worden overwogen een onafhankelijke technisch voorzitter aan te stellen, die als enige doel heeft iedereen aan het woord te laten en de gesprekshygiëne te bewaken. Juist vanuit de wens om de omgeving echt serieus te nemen, hebben onze medewerkers en die van Vattenfall soms te veel ruimte gelaten aan onredelijke of onveilige uitingen.

Slotwoord
Op moment van publicatie van dit verslag is het participatieproces nog in volle gang, met als belangrijkste eindresultaat de omgevingsovereenkomst, waarin o.a. afspraken over hinderbeperking, bouwcommunicatie en de concrete invulling van financiële participatie worden opgenomen. De omgevingsovereenkomst wordt een bijlage bij de anterieure overeenkomst, waarin de privaatrechtelijke afspraken over planschade en kostenverhaal tussen de provincie en Vattenfall zijn opgenomen. De mate van succes van het participatieproces is voor een belangrijk deel af te meten aan de kwaliteit van de nog te maken afspraken en de adoptie hiervan door de bredere omgeving van het voorgenomen windpark.

Bijlage I – Verslag bovenwettelijk vooroverleg

Inleiding
De concept-stukken zijn aan een groot aantal partijen ter beoordeling aangeboden in het kader van het 'vooroverleg' zoals dat wettelijk verplicht was voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Er is hiervoor een mail gestuurd op 2 april 2024.
De volgende partijen zijn daarbij benaderd:

- Gemeenten: Neder-Betuwe, Buren en Tiel
- Rijkspartijen: Rijkswaterstraat, Defensie, Inspectie Leefomgeving en Transport
- Prorail
- Waterschap Rivierenland
- Veiligheidsregio Gelderland Zuid
- Kabel- en leidingbeheerders: Tennet, Liander, Gasunie
- RES-regio (inclusief Jong RES Oost)
- GGD
- Belangengroepen (LTO Noord, Vereniging tot behoud van het Lingelandschap, Natuur en Milieu Gelderland, Natuurmonumenten)
- Energiecoöperatie Echteld-Lienden

Inleiding
Er zijn reacties ingediend door de volgende partijen. Hierbij is tevens aangegeven wat is gedaan met de reactie.

RES-regio (per mail van 3 april 2024)

Inhoud reactie
Er is afgezien van een reactie.

Beantwoording reactie
Deze reactie behoeft geen antwoord.

Waterschap Rivierenland (per mail van 11 april 2024)

Inhoud reactie
De reactie betreft een 'systeem-mail' over het indienen van vergunningsverzoeken.

Beantwoording reactie
Deze reactie behoeft geen antwoord.

Tennet (per mail van 19 april 2024)

Inhoud reactie
Geconstateerd wordt dat de eerdere opmerkingen uit de eerdere zienswijze van 7 juni jl. (2023) zijn overgenomen. Er zijn geen aanvullende opmerkingen of aanvullingen.

Beantwoording reactie
Deze reactie behoeft geen antwoord.

Prorail (per mail van 23 april 2024)

Inhoud reactie
Het betreft een inhoudelijke reactie. Er wordt aandacht gevraagd voor:
- Het beperkingengebied rondom het spoor
- Het gebruiken van overwegen tijdens de aanlegfase. Hierover moet meer duidelijkheid gegeven worden.

Verder wordt verzocht om geen activiteiten binnen 50 meter van het gebied waar de Spoorwegwet geldt te realiseren.

Beantwoording reactie
Deze opmerkingen zijn meegenomen bij de uitwerking van de plannen. Met Prorail wordt nog contact opgenomen over de aanlegfase.

Gemeente Neder-Betuwe (per mail van 22 mei 2024)

Inhoud reactie
Het betreft een inhoudelijke reactie op de conceptstukken van het projectbesluit (vrijetekstgedeelte en motivering).

Beantwoording reactie
De inhoudelijke opmerkingen zijn beoordeeld en verwerkt.

Gemeente Buren (per mail van 24 mei 2024)

Inhoud reactie
Het betreft een ambtelijke brief waarin enkele opmerkingen zijn gegeven op de conceptstukken.
Daarnaast bevat de brief een aantal verzoeken/opmerkingen:
- Ten eerste wordt verzocht om de beoordelingstermijn te verlengen.
- Ten tweede worden twee fundamentele beleidsmatige onderwerpen aangesneden: de suggestie voor het opschorten van besluitvorming tot vaststelling van de nieuwe landelijke windnormen en zelfs het niet realiseren van dit plan.
- Ten derde wordt verzocht om ‘alle informatie’ met betrekking tot dit plan.

Beantwoording reactie
De opmerkingen zijn waar nodig verwerkt.
Voor het overige is deze ambtelijke brief beantwoord met een ambtelijke brief. Hierin zijn de voornoemde drie punten als volgt beantwoord:
- Het verzoek om de beoordelingstermijn te verlengen is afgewezen; de gemeente Buren heeft al zeer veel tijd gekregen en eerder heeft College van B&W zich al geconformeerd aan een veel strakkere planning; er zijn door gemeente Buren geen steekhoudende argumenten gegeven waarom een verlenging van de termijn nodig zou zijn.
- Wat betreft de twee fundamentele beleidsmatige onderwerpen is gesteld dat binnen het bestek van de brief deze niet kunnen worden toegelicht. Er wordt toegezegd dat gedeputeerde Ans Mol bij haar presentatie aan de gemeenteraad op deze punten terugkomt. Ook wordt toegezegd dat dit in de stukken bij het ter inzage te leggen besluit wordt toegelicht.
- Wat betreft het verzoek om ‘alle informatie’ met betrekking tot dit plan te krijgen, is gereageerd met onbegrip: de gemeente Buren is volwaardig lid van de projectgroep en stuurgroep, waarin in alle openheid het project wordt voorbereid. Deze beide gremia bieden voldoende mogelijkheid voor het stellen van alle mogelijke vragen of informatieverzoeken.